

Produktionsøkonomi

SVIN 2015

PRODUKTIONSØKONOMI

SVIN 2015

er udgivet af

SEGES P/S

Agro Food Park 15

8200 Aarhus N

T +45 8750 5000

F +45 8740 5010

W seges.dk

Forfattere

Forfattere er anført ved hver artikel i pjecen

Redaktør

Karsten Moosgaard Pedersen, SEGES Videncenter for Svineproduktion

Layout, grafik og produktion

Pia Leicht

Foto

- hvor intet andet er angivet

Fotograf Jens Tønnesen, LandbrugsMedierne

Tryk

Scanprint a/s

Oplag

3.000 stk.

ISSN 1603-4791 (tryk)

ISSN 1904-7916 (web)

FORORD

I denne pjece præsenteres resultater, der har betydning for økonomien hos smågrise- og slagtesvineproducenter samt integrerede svinebedrifter. Analyserne er lavet på baggrund af årsrapporter, der er indberettet til SEGES økonomidatabase.

Resultaterne for 2014 er baseret på foreløbige tal. Resultaterne i 2013, der var foreløbige i sidste års pjece, er rettet til de endelige tal. Ejer aflønning er beregnet ud fra bedriftens størrelse, hvor anden indkomst fra ejer og ægtefælle er fratrukket. Bedrifternes likviditet og selvfinansieringsgrad er tilføjet i dette års pjece.

Pjecen giver en oversigt over økonomien og strukturudviklingen i dansk svineproduktion over de sidste ti år. Pjecen er således et statistisk opslagsværk, samtidig med at den indeholder analyser af driftsøkonomien i hhv. smågrise- og slagtesvineproduktion og på integrerede bedrifter.

Målet med temaartiklerne er at sætte fokus på emner, der er relevante for svineproducenterne og deres rådgivere.

Temaartiklerne behandler følgende emner:

- Moderne griseringe - en økonomisk nødvendighed
- Er din strategi fremtidssikret?

Pjecen er udarbejdet af medarbejdere ved SEGES Videncenter for Svineproduktion, Skejby.

Tak til Preben Høj, Anders Christensen, Kristian V. Skov Pedersen og Niels Vejby Kristensen, som har bidraget til dette års pjece.

Tak til Pia Leicht og Birthe Stougaard Schøtt for opsætning og korrekturlæsning.

Redaktionen er afsluttet den 10. august 2015.
Karsten Moosgaard Pedersen

INDHOLD

Forord	4
Indhold	5
Smågriseproducenterne	6
Slagtesvineproducenterne.....	18
Integrerede producenter	30
Moderne griseringe - en økonomisk nødvendighed TEMA	38
Er din strategi fremtidssikret? TEMA	46
Ti års udvikling.....	52
Forklaring til resultatudtryk og nøgletal	56

DRIFTSØKONOMI SMÅGRISEPRODUCENTERNE

Indtjeningen i smågriseproduktionen har været under pres i 2014.

> **KARSTEN MOOSGAARD PEDERSEN**
SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Driftsøkonomien for smågriseproducenter

I 2014 havde de danske smågriseproducenter en tilbagegang i driftsresultatet, se tabel 1. Det lavere resultat skyldes blandt andet en lavere smågrisepriis i 2014 i forhold til 2013. Smågrisepriisen har i gennemsnit været 21 kroner lavere, og puljenoteringen har været 39 kroner lavere, hvilket ses i figur 2. En stor del af tilbagegangen i driftsresultat kan dog forklares ved en negativ værdiændring på besætning og beholdning. Statusværdien på smågrise var 60 kroner lavere i forhold til 2013 og 500 kroner lavere pr. årssø. Dette påvirker driftsresultatet, men har ikke indflydelse på likviditeten, jævnfør figur 1.

Foderomkostningen i 2014 til søer har været 27 øre lavere pr. FEso, og foderprisen på smågrise foder har været 29 øre lavere pr. FEsv. Dette har kompenseret for de lavere smågrisepriiser.

De kontante kapacitetsomkostninger er steget med 2,5 % i forhold til 2013, hvilket er i overensstemmelse med fremgangen i antal årssøer. Det må forventes, at

flere årssøer kræver et større produktionsanlæg og dermed højere kapacitetsomkostninger. Derudover har der også været en produktivitet fremgang på 3 %, og derved er de kontante kapacitetsomkostninger reduceret pr. fravænnnet gris. Afskrivninger mv. er desuden reduceret i 2014.

Finansieringsomkostningerne er uændrede fra 2013 til 2014. Det skyldes fortsat lave renter, men bidragsatserne udgør 57 % af renteomkostningerne på realkreditlån. Disse høje bidragsatser skyldes en lav soliditetsgrad blandt smågriseproducenterne, da udlån til landmanden er mere risikable grundet en lav egenkapital. Soliditeten bliver uddybet senere.

Figur 1 viser udviklingen i driftsresultat og likviditet over en femårig periode. Det ses, at likviditeten er forbedret i 2014. Årsagen til at driftsresultatet falder og likviditeten stiger, er at værdiændringer og urealiserede reguleringer kun påvirker driftsresultatet og ikke likviditeten. Derudover har der også været et lavere privatforbrug på omkring 100.000 kr. i forhold til 2013.

Indtjening på smågrisebedrifter fordelt efter besætningsstørrelse

I tabel 2 er smågriseproducenterne delt op efter antal årssøer. Ejer aflønningen fratrækkes nederst, for at de fire grupper er sammenlignelige. De mindste har desuden en højere nominel ejer aflønning, da der er beregnet flere normtimer til ejerfamilien. De største har over dobbelt så mange årssøer pr. hektar i forhold til de mindste. Produktiviteten ligger højt ved alle grupper, som alle fravæner over 30 grise pr. årssø, men de største besætninger har den højeste produktivitet.

De største producenter har i noget omfang stordriftsfordele. Dette ses blandt andet på et højere dækningsbidrag fra svineproduktionen, hvilket kommer af en hø-

jere salgspris på trods af lavere salgsvægt. Årsagen kan være, at de største producenter kan sælge i hele læs og dermed opnå et tillæg. Den største forskel ses dog i ejer aflønningen, som er meget mindre pr. årssø for de største.

De store producenter har både lavere kontante kapacitetsomkostninger og lavere ejer aflønning, set pr. årssø, hvilket indikerer stordriftsfordele.

Det ses i tabel 2, at gruppe 2 har lavere stykomkostninger, hvilket skyldes lavere foderomkostninger i forhold til de tre andre grupper. På samme måde har gruppe 3 en stærk side i form af lavere renteomkostninger. Gruppe 3 har en høj soliditetsgrad, hvilket kan være årsag til lavere renteomkostninger. Soliditetsgraden bliver

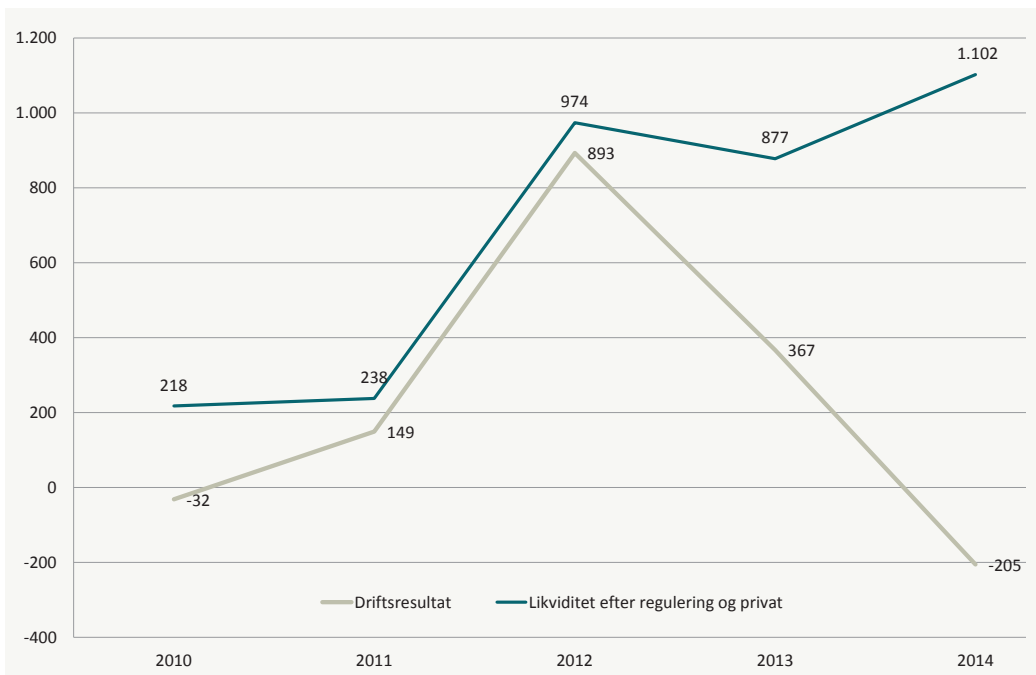
TABEL 1. FEM ÅRS UDVIKLING I INDJTJENINGEN FOR BEDRIFTER MED SOHOLD OG SALG AF 30 KG GRISE.

	2010	2011	2012	2013 ³	2014 ³
Antal regnskaber	522	401	475	446	372
Antal bedrifter ¹	1.063	550	623	660	619
Antal årssøer	553	679	704	686	701
Antal fravænnede grise	15.569	19.904	20.885	20.762	21.823
Antal producerede 30 kg grise ²	14.156	18.346	19.510	19.091	19.692
Antal producerede slagtesvin ²	1.376	1.352	2.062	1.220	1.434
Landbrugsareal, ha i alt	139	154	154	154	165
heraf forpagtet areal	45	49	46	45	51
BELØB I 1.000 KR.					
BRUTTOUDBYTTE	7.410	8.966	11.866	11.054	10.136
Stykomkostninger	3.880	4.780	6.424	6.252	5.910
DÆKNINGSBIDRAG	3.531	4.186	5.442	4.802	4.226
Kontante kapacitetsomkostninger	1.858	2.206	2.508	2.551	2.617
Afskrivninger mv.	706	841	953	1.003	946
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	967	1.139	1.981	1.248	663
Afkoblet EU-tilskud	310	332	341	337	349
Finansieringsomkostninger	1.309	1.322	1.429	1.218	1.217
DRIFTSRESULTAT	-32	149	893	367	-205

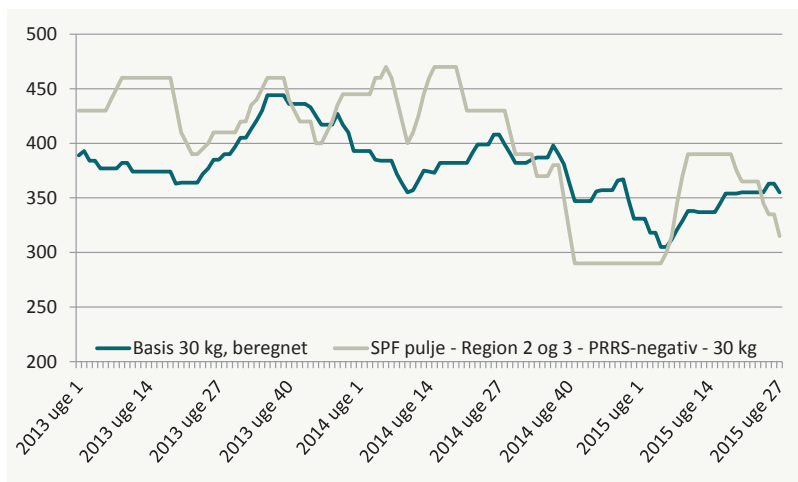
¹ I Totalt antal smågriseproducenter ifølge Danmarks Statistik.

² I opgørelsen er medtaget producenter med begrænset salg af 7 kg grise og slagtesvin.

³ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

Figur 1. Udvikling i driftsresultatet og likviditeten for smågriseproducenter.

Figur 2. Beregnet smågrisenotering og puljenoteringen i perioden 2013-2015 (uge 27).

uddybet nærmere i efterfølgende afsnit. Dette viser, at gruppe 1 stadig har forbedringspotentiale på flere punkter på trods af, at de har det bedste resultat.

Nøgletal

I tabel 3 ses udvalgte nøgletal for de danske smågrise-producenter. Bagerst i pjecen findes en definition af nøgletallene.

Afkastningsgraden er stigende med størrelsen af bedriften. Fordelingen af afkastningsgrad kan aflæses i figur 3. Her ses det, at knap 40 % af de danske smågrise-producenter har en negativ afkastningsgrad.

Overskudsgraden er ligesom afkastningsgraden stigen- de med størrelsen, hvilket er forventeligt, da der her

medtages ejer aflønning. De mindste bedrifter har en negativ overskudsgrad.

Egenkapitalens forrentning har i 2014 været lavere for de større bedrifter i forhold til de små bedrifter. Dette kommer af, at driftsresultatet er lavere for de større bedrifter i forhold til de mindste, da der ikke her tages højde for ejer aflønning.

Soliditetsgraden er mindst for de største bedrifter, hvor de største i gennemsnit har en soliditetsgrad under 10 %. Dette skyldes, at egenkapitalen ikke svinger meget på tværs af størrelsesgrupperne, men de største har mere end 2,5 gange så høje aktiver. Fordelingen af soliditetsgrad kan ses i figur 4. Her ses det, at over 40 % af de danske smågrisebedrifter har en soliditetsgrad un-

TABEL 2. IND TJENING PÅ SMÅGRISEBEDRIFTER OPDELT EFTER BESÆTNINGSSTØRRELSE (ANTAL ÅRSSØER), 2014.

GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Antal regnskaber	372	93	93	93	93
Antal årssøer	701	1.171	675	492	302
Antal fravænnede grise	21.823	36.987	20.704	15.340	9.159
Landbrugsareal, ha i alt	165	220	167	134	120
Søer pr. ha	4,25	5,31	4,05	3,69	2,52
Dyreenheder	320	534	307	228	139
Fravænnede grise pr. årssø	31,1	31,6	30,7	31,2	30,3
Vægt solgte smågrise, kg	31,1	30,8	31,0	31,5	31,2
Kr. pr. solgt smågris	407	413	409	405	400
KR. PR. ÅRSSØ (INKL. MARK O.A.)					
BRUTTOUDBYTTE	14.459	14.318	14.354	14.738	15.209
Stykomkostninger	8.431	8.492	8.063	8.711	8.874
DÆKNINGSBIDRAG	6.028	5.826	6.291	6.027	6.335
Heraf DB svin	4.281	4.428	4.359	4.107	3.570
Kontante kapacitetsomkostninger	3.733	3.647	3.807	3.753	3.961
Afskrivninger mv.	1.349	1.263	1.488	1.319	1.437
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	946	917	996	955	937
Afkoblet EU-tilskud	498	401	521	568	837
Finansieringsomkostninger	1.736	1.687	1.841	1.555	2.027
DRIFTSRESULTAT	-292	-369	-324	-32	-253
Ejer aflønning	575	288	602	890	1.501
DRIFTSRESULTAT INKL. EJER AFLØNNING	-867	-657	-926	-922	-1.755
BELØB I 1.000 KR.					
AKTIVER I ALT, ULTIMO	46.103	69.900	46.288	33.872	25.726

der 10 %.

I tabel 4 kan udviklingen i nøgletal over de sidste 5 år aflæses. Her ses en tilbagegang i alle nøgletallene med undtagelse af kapacitetsgraden. Dette er forventeligt, da der som tidligere nævnt har været en lavere notering og statusværdier, som har påvirket driftsresultatet, men ikke kapacitetsomkostningerne.

Investeringer

I tabel 5 ses udviklingen i investeringer og likviditet over de sidste fem år. Investeringer er opdelt i afskrivningsberettigede, jord og immaterielle aktiver og investeringer udenfor landbruget. Investeringerne sammenlignes med afskrivninger med henblik på at opgøre nettoinvesteringerne for hhv. produktionsanlæg og samlede investeringer i landbrug. Dette gøres for at undersøge, hvorvidt landbruget nedslides. Til sidst undersøges likviditetsbehovet, og selvfinansieringsgraden beregnes.

Investeringerne er faldet i 2014 i forhold til 2013, hvilket gør 2012 til det eneste år i denne femårige perio-

de med positive nettoinvesteringer i produktionsanlægget, hvilket kan skyldes krav til løsgående drægtige søer. Investeringer i driftsbygninger er ikke faldet i samme grad som de øvrige investeringer. Investeringer i jord og immaterielle aktiver er som den eneste investeringsgruppe steget.

Samlet set er investeringerne faldet, hvilket kombineret med en højere likviditet giver en høj selvfinansieringsgrad. Det er positivt at se en lavere investering udenfor landbruget samt en høj selvfinansieringsgrad, når smågriseproducenterne er under økonomisk pres.

Udvikling i dækningsbidrag pr. årssø og pr. smågris

Der har i 2014 været en negativ udvikling i dækningsbidraget pr. årssø, der nu er nede på et niveau svarende til 2010, jævnfør figur 6. Dette negative resultat viser sig som følge af den lavere smågrisepris i 2014.

Dækningsbidrag pr. årssø ligger stadigt højt i forhold til

TABEL 3. NØGLETAL OPDELT EFTER BESÆTNINGSSTØRRELSE (ANTAL ÅRSSØER), 2014.

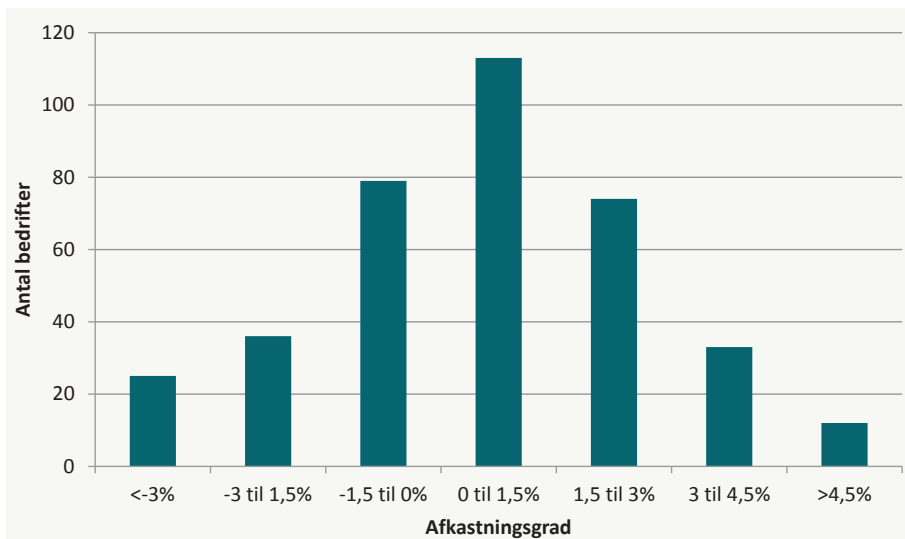
GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Afkastningsgrad, procent	0,9	1,3	0,9	0,5	-0,3
Egenkapitalens forrentning, procent	-4,7	-7,9	-7,1	0,1	-1,9
Overskudsgrad, procent	3,82	5,17	4,21	2,15	-1,44
Dækningsgrad, procent	41,7	40,7	43,8	40,9	41,7
Kapacitetsgrad	1,3	1,3	1,3	1,4	1,6
Soliditetsgrad, procent	11,7	8,4	10,3	17,1	19,6

TABEL 4. NØGLETAL SMÅGRISEPRODUCENTER, 2010-2014

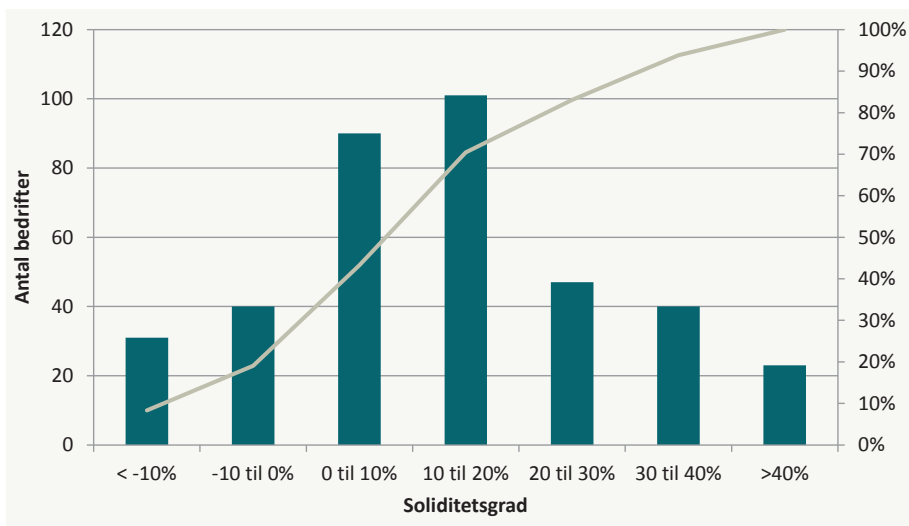
	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Afkastningsgrad, procent ²	2,1	2,1	4,2	2,4	0,9
Egenkapitalens forrentning, procent	-0,2	-0,8	14,7	6,1	-4,7
Overskudsgrad, procent ²	9,9	8,3	15,1	8,8	3,8
Dækningsgrad, procent	47,6	43,2	45,9	43,4	41,7
Kapacitetsgrad ²	1,2	1,2	1,4	1,2	1,3
Soliditetsgrad, procent	17,1	13,3	13,1	13,4	11,7

¹ | Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

² | Afkastningsgrad, overskudsgrad og kapacitetsgrad fra 2013 er beregnet med ny ejer aflønning, tidligere år er ejer aflønningen 300.000 kr.

Figur 3. Fordeling af afkastningsgrad.

Figur 4. Fordeling af soliditetsgrad.

kriseårene 2007 til 2009. Niveaueet for dækningsbidraget pr. produceret smågris er lavere, fordi dækningsbidraget bliver fordelt på et større antal smågrise grundet produktivitetstremgang. Det betyder, at værdien af en marginalgris er faldende.

Spredning i dækningsbidrag pr. årssø

I tabel 6 er smågriseproducenterne inddelt i grupper efter dækningsbidrag pr. årssø. Denne tabel er produceret af data fra driftsgrensopgørelser, som indgår i Business Check Svin.

Spredningen i dækningsbidrag pr. årssø fra de bedste

til de dårligste afhænger mest af bruttoudbyttet, hvoraf halvdelen af denne værdi kommer af flere producerede grise pr. årssø. Resten af værdien kommer fra bedre købmandsskab ved de bedste, som afspejles i en højere salgspris.

De bedste sparer ligeledes på omkostningen til diverse, dyrlæge og medicin og har desuden lavere foderomkostninger.

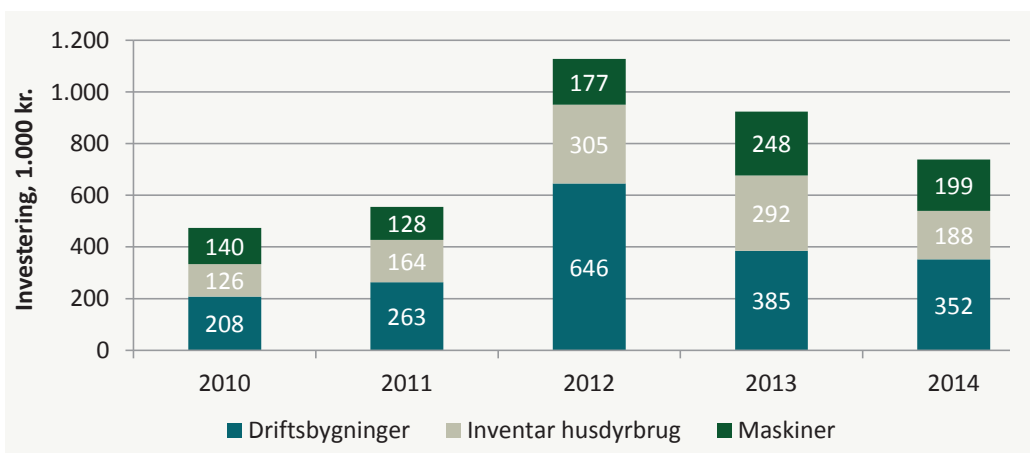
Spredningen i dækningsbidrag pr. produceret gris viser yderligere meget lavere foderomkostninger ved de bedste, da de fravæner flere grise pr. årssø.

TABEL 5. FEM ÅRS UDVIKLING I INVESTERINGER OG SELVFINANSIERINGSGRAD PÅ SMÅGRISEBEDRIFTER.

	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
	INVESTERINGER, 1.000 KR.				
Driftsbygninger	208	263	646	385	352
Inventar husdyrbrug	126	164	305	292	188
Maskiner	140	128	177	248	199
Grundforbedringer	6	5	16	13	13
INVESTERINGER I ALT	474	555	1.128	925	739
Afskrivninger mv.	706	834	953	1.003	946
NETTOINVESTERING PRODUKTIONSANLÆG	-232	-279	175	-78	-207
Investeringer i jord og immaterielle aktiver	140	218	658	307	373
NETTOINVESTERING LANDBRUG	-92	-61	833	229	166
Beboelse, biler og aktiver udenfor landbrug	90	14	153	297	213
SAMLEDE INVESTERINGER	704	787	1.939	1.528	1.325
	BELØB I 1.000 KR.				
Likviditet efter regulering og privat	218	238	974	877	1.102
Likviditetsoverskud/-behov	-486	-549	-965	-651	-222
Selvfinansieringsgrad, procent	31	30	50	57	83

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

Figur 5. Udviklingen i investeringerne samt fordelingen mellem driftsbygninger, maskiner og inventar.

Figur 6. Udviklingen i dækningsbidrag pr. årssø.

Udviklingen i driftsøkonomien ved 7 kg produktion

Producenterne af 7 kg grise har i gennemsnit flere årssøer end producenter af 30 kg grise.

Som tidligere nævnt er statusværdierne for 2014 faldet med 500 kroner pr. årssø, hvilket er den primære grund til tilbagegangen i driftsresultatet.

Der ses en stigning i omkostninger på alle poster, men grundet størrelsesforskellen fra 2013 til 2014 kan disse

ikke sammenlignes direkte. Omregnet til omkostning pr. årssø er disse omkostninger faldet. Dette viser igen, at smågriseproducenterne har holdt omkostningerne nede i en periode, hvor smågriseprisen er faldet.

Produktionseffektivitet

Produktiviteten i soholdet er opgjort på baggrund af e-kontroller fra AgroSoft og SvinelT. Besætningsstørrelsen fortsætter med at vokse, og det samme gør antallet

TABEL 6. SMÅGRISEBEDRIFTER OPDELT EFTER DÆKNINGSBIDRAG PR. ÅRSSØ, 2014.

GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Antal bedrifter	302	75	75	76	76
Antal årssøer	624	722	624	644	508
PRODUCEREDE SMÅGRISE PR. ÅRSSØ	29,5	31,2	30,2	28,7	27,4
Vægt pr. afgang gris, kg	31,2	31,1	31,8	31,1	30,8
Pris pr. produceret gris, kr.	401	418	395	423	388
KR. PR. ÅRSSØ (INKL. MARK O.A.)					
Bruttoudbytte	11.010	12.379	11.429	10.724	9.530
Foderomkostninger	5.947	5.835	5.944	5.992	6.014
Dyrlæge og medicin	594	557	582	593	642
Avl, rådgivning og kontrol	279	282	276	280	279
Diverse stykomkostninger	239	208	236	241	271
Stykomkostninger i alt	7.059	6.882	7.038	7.106	7.205
DÆKNINGSBIDRAG	3.951	5.497	4.391	3.618	2.324
KR. PR. PRODUCERET GRIS (INKL. MARK O.A.)					
Bruttoudbytte	373	397	379	373	348
Foderomkostninger	201	187	197	209	219
Dyrlæge og medicin	20	18	19	21	23
Avl, rådgivning og kontrol	9	9	9	10	10
Diverse stykomkostninger	8	7	8	8	10
Stykomkostninger	239	221	233	247	263
DÆKNINGSBIDRAG	134	176	146	126	85

af fravænnede grise pr. årssø, se tabel 8. Fremgangen var på 0,6 grise pr. årssø, hvilket er imponerende. Årsagen til flere fravænnede grise i Danmark skyldes flere levende fødte pr. kuld.

Spildfoderdage er faldet med 0,6 dage i 2014, hvilket er årsagen til, at kuld pr. årssø er steget en smule.

Den bedste og dårligste fjerdedel ses ligeledes i tabel 8. I 2014 havde den bedste fjerdedel 2,9 færre spild-

foderdage, samt 0,6 flere levendefødte grise pr. kuld. Dette viser sig ved, at de har 2,4 flere fravænnede grise pr. årssø sammenlignet med gennemsnittet. I figur 7 ses en fortsat stigning i fravænnede grise pr. årssø.

TABEL 7. FEM ÅRS UDVIKLING I IND TJENINGEN FOR BEDRIFTER MED SOHOLD OG SALG AF 7 KG GRISE.

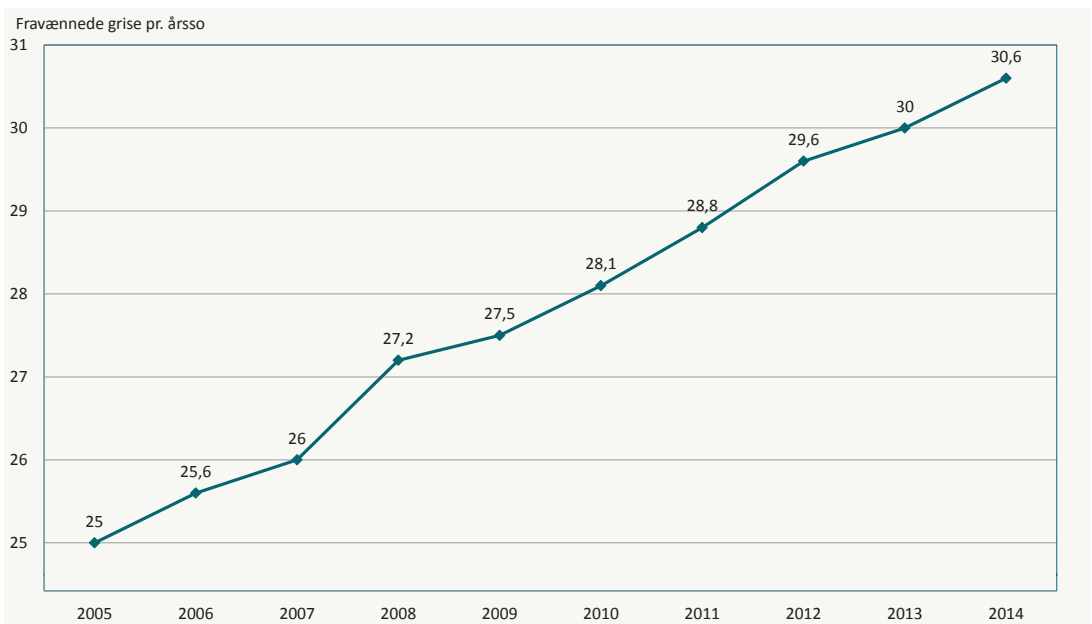
	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Antal regnskaber	94	104	96	108	75
Antal årssøer	825	1.046	1.015	943	1.118
Antal fravænnede grise	22.949	30.343	30.036	28.222	34.753
Landbrugsareal, ha i alt	98	146	141	148	153
Dyreenheder	237	324	298	286	355
Fravænnede grise pr. årssø	27,8	29,0	29,6	29,9	31,1
Vægt solgte fravænnede grise, kg	7,6	7,4	6,8	7,5	7,5
Kr. pr. solgt smågris	232	232	265	263	250
BELØB I 1.000 KR.					
BRUTTOUDBYTTE	7.020	9.603	10.468	10.146	9.995
Stykomkostninger	3.343	4.879	5.110	5.276	5.240
DÆKNINGSBIDRAG	3.678	4.724	5.358	4.870	4.755
Kontante kapacitetsomkostninger	1.909	2.480	2.503	2.544	2.785
Afskrivninger mv.	688	973	969	904	1.032
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	1.081	1.271	1.886	1.422	938
Afkoblet EU-tilskud	219	308	306	322	335
Finansieringsomkostninger	1.206	1.556	1.247	1.286	1.434
DRIFTSRESULTAT	94	24	945	458	-161
AKTIVER I ALT, ULTIMO	37.526	46.239	45.088	48.176	49.843

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

TABEL 8. RESULTATER FRA EFFEKTIVITETSKONTROLLEN I SOHOLD OG SMÅGRISEPRODUKTION.

GRUPPE	ALLE	ALLE	ALLE	ALLE	ALLE	BEDSTE 25 PCT.	DÅRLIGSTE 25 PCT.
PERIODE	2010	2011	2012	2013	2014	2014	2014
Antal bedrifter	749	664	629	604	537	134	134
Antal årssøer	615	640	651	680	707	775	623
Kuld pr. årssø	2,26	2,26	2,26	2,25	2,26	2,32	2,19
Levendefødte pr. kuld	14,5	14,8	15,1	15,4	15,6	16,2	15
Dødfødte pr. kuld	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,7
Fravænnede pr. kuld	12,4	12,7	13,1	13,3	13,5	14,4	12,6
Fravænnede grise pr. årssø	28,1	28,8	29,6	30,0	30,6	33,0	28,1
Diegivingstid, dage	30,0	31,0	31,0	31,0	31,0	30,0	32,0
Vægt ved fravænnning, kg	7,2	7,1	7,0	7,0	6,9	6,7	7,2
Døde efter fravænnning, %	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9	2,4	3
Spildfoderdage pr. kuld	14,2	13,8	14,1	14,2	13,6	10,7	17,4
Vægt pr. afgang grise, kg	31,4	31,1	30,6	31	30,9	31,2	30,6
Daglig tilvækst efter fravænnning, g ¹	439	435	438	441	441	474	417

¹ I Reference daglig tilvækst, dvs. sammenlignelig over tid.

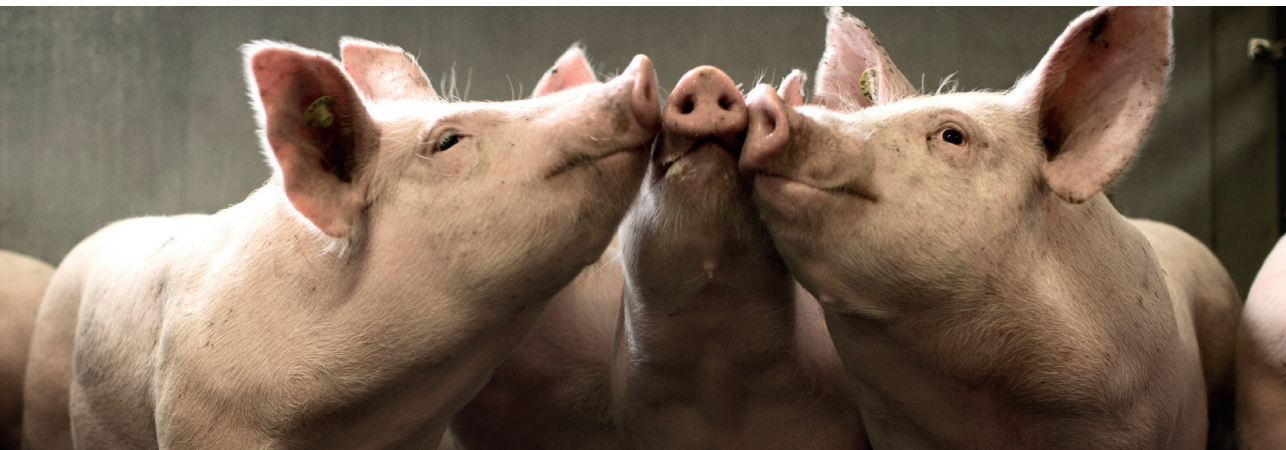
Figur 7. Udviklingen i fravænnede grise pr. årssø.

DRIFTSØKONOMI SLAGTESVINEPRODUCENTERNE

I dette afsnit analyseres driftsøkonomien for slagtesvineproducenter.

> **KARSTEN MOOSGAARD PEDERSEN**
SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Driftsøkonomien for slagtesvineproducenter

Slagtesvineproducenterne havde for første gang i fem år et underskud, se tabel 1. Dette resultat er inden ejer aflønning og forrentning af den investerede egenkapital. Det ses i figur 1, at 2012 fremstår som et klart topunkt for driftsresultat.

Den primære grund til at resultatet er blevet dårligere, er at noteringen i gennemsnit har været 1 krone lavere i 2014 end i 2013. Prisen pr. FEsv er faldet med 30 øre i forhold til 2013, men dette prisfald var ikke nok til at opveje den lavere notering. Den lavere foderpris kommer fra et fald i kornprisen på 35 kroner pr. hkg, som skaber et dårligere resultat fra marken, da slagtesvineproducenterne i gennemsnit dyrker 70 % af det korn, de bruger.

Fald i noteringen fra primo til ultimo har været cirka 2 kroner pr. kg, hvilket medfører en stor negativ ændring i besætningsværdien. Resultatet af dette har været en nedgang i statusværdien på 95 kroner pr. slagtesvin. Denne værdiændring kan ses i driftsresultatet, men har ikke nogen effekt på likviditeten, se figur 1.

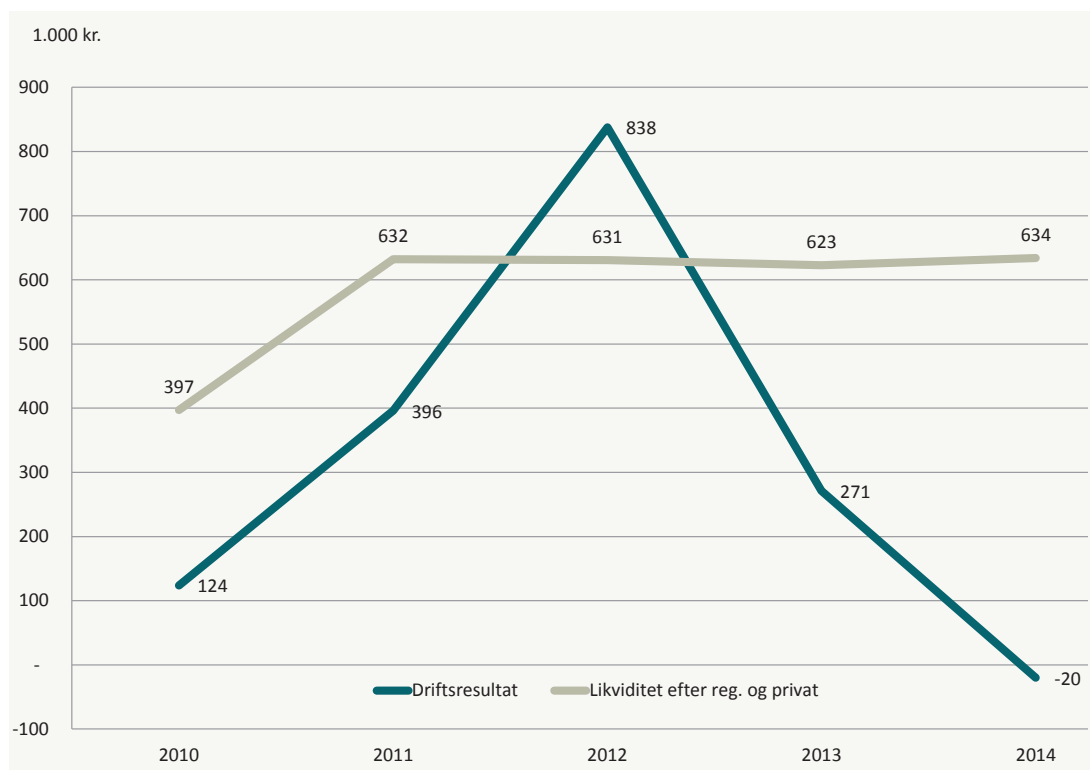
De kontante kapacitetsomkostninger er faldet markant, se tabel 1. Det skyldes fald i posterne brændstof & energi, vedligehold, medarbejder aflønning og rådgivning. Energipriserne har været lavere, men resten skyldes, at de danske slagtesvineproducenter handler i omgang, ved at reducere omkostningerne.

Produktiviteten bliver gennemgået senere i pjecen, men de vigtigste pointer bliver gennemgået her. Produktivetsfremgangen har været med til at dæmpe den negative udvikling. Den daglige tilvækst er i gennemsnit steget med 15 gram pr. dag, og slagtevægten er steget med 1,7 kg, alt imens den gennemsnitlige kødprocent er uændret. Det er ikke set siden 2008, at fremgangen i daglig tilvækst har været oppe på dette niveau samtidig med uændret kødprocent. Det er et imponerende resultat, da højere slagtevægt typisk medfører lavere kødprocent. Den øgede daglige tilvækst har medført, at omgangstiden ikke er øget væsentligt som følge af den højere slagtevægt.

TABEL 1. FEM ÅRS UDVIKLING I INDJTJENINGEN FOR BEDRIFTER MED PRODUKTION AF SLAGTESVIN.

	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Antal regnskaber	607	597	438	505	354
Antal bedrifter	1.343	1.150	821	777	918
Antal producerede slagtesvin	7.590	8.352	8.595	8.718	8.366
Landbrugsareal, ha i alt	139	156	162	166	164
heraf forpagtet	41	49	48	52	53
BELØB I 1.000 KR.					
BRUTTOUDBYTTE	4.941	5.281	6.959	6.654	5.686
Stykomkostninger	2.824	2.863	4.021	4.334	3.757
DÆKNINGSBIDRAG	2.116	2.418	2.938	2.320	1.929
Kontante kapacitetsomkostninger	932	1.008	1.129	1.168	1.043
Afskrivninger mv.	454	465	487	487	484
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	730	945	1.322	665	402
Afkoblet EU-tilskud	309	341	365	369	356
Finansieringsomkostninger	915	890	849	763	778
DRIFTSRESULTAT	124	396	838	271	-20

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

Figur 1. Udvikling i driftsresultatet og likviditet for slagtesvineproducenter.

Figur 2. Udviklingen i afregningsprisen pr. kg svinekød inkl. efterbetaling og regulering samt pris pr. 30 kg smågris ud fra 80 % beregnet notering og 20 % puljenotering.

Produktivitetsfremgangen fortsatte i 2014 med en højere daglig tilvækst på 15 gram.

Indtjeningen på slagtesvinebedrifter fordelt efter besætningsstørrelse

I tabel 2 er slagtesvineproducenter opdelt i fire størrelsesgrupper efter antal producerede slagtesvin. Ejer aflønning fratrækkes nederst i tabellen, for at gøre de fire størrelsesgrupper sammenlignelige. Det skal bemærkes, at den største gruppe har over dobbelt så mange slagtesvin pr. hektar i forhold til den mindste.

De største producenter har i nogen grad stordriftsfordele, hvilket blandt andet kan ses på stykomkostningerne, som er faldende med størrelsen. Dette afspejles i dækningsbidraget fra svineproduktionen, som er stigende med størrelsen. Desuden har de store producenter mindre kontante kapacitetsomkostninger og

afskrivninger. Forskellen i kontante kapacitetsomkostninger kommer primært fra lave omkostninger på vedligeholdelse og diverse posterne. Den lavere afskrivning kommer primært fra lavere afskrivninger på driftsbygninger pr. slagtesvin.

Der er udregnet ejer aflønning pr. slagtesvin for de fire grupper. Disse viser en anselig stordriftsfordel på ejer aflønning. Lægges ejer aflønning sammen med lønomkostninger til medarbejdere, er der en markant stordriftsfordel på de samlede lønudgifter. Når ejer aflønningen fratrækkes driftsresultatet, ses det, at alle grupperne har et negativt resultat. I tabel 2 ses det, at de største klarer sig bedre end de mindste efter aflønning af ejerens arbejdsindsats.

TABEL 2. IND TJENING PÅ SLAGTESVINEBEDRIFTER, OPDELT EFTER BESÆTNINGSSTØRRELSE (ANTAL PRODUCEREDE SLAGTESVIN), 2014.

GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Antal regnskaber	354	89	89	88	88
Antal producerede slagtesvin	8.366	16.567	8.225	5.699	3.359
Landbrugsareal, ha i alt	164	238	184	136	105
heraf forpagtet	53	91	67	34	23
Slagtesvin pr. ha	51,2	69,7	44,7	42,0	32,1
Dyreenheder	261	515	254	178	107
Kr. pr. købt smågris	415	414	421	418	409
Gennemsnitlig slagtevægt, kg	84,0	83,8	84,0	84,1	84,1
Kr. pr. solgt slagtesvin	937	938	922	937	934
KR. PR. PRODUCERET SLAGTESVIN (INKL. MARK O.A.)					
BRUTTOUDBYTTE	680	638	708	713	764
Stykomkostninger	449	434	447	452	511
DÆKNINGSBIDRAG	231	203	261	261	252
Heraf DB svin	82	87	86	85	49
Kontante kapacitetsomkostninger	125	106	145	127	163
Afskrivninger mv.	58	49	68	64	71
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	48	49	48	69	18
Afkoblet EU-tilskud	43	31	49	52	68
Finansieringsomkostninger	93	90	101	88	99
DRIFTSRESULTAT	-2	-10	-4	33	-13
Ejer aflønning	42	21	41	69	95
DRIFTSRESULTAT INKL. EJER AFLØNNING	-44	-31	-45	-35	-108
BELØB I 1.000 KR.					
AKTIVER I ALT, ULTIMO	35.114	51.312	41.606	27.908	21.634

Nøgletal

I tabel 3 ses udvalgte nøgletal for slagtesvineproducenter i år 2014. Afkastningsgraden er stigende med størrelse, men er på et ikke tilfredsstillende niveau for alle grupperne. Den mindste gruppe har endda en negativ afkastningsgrad. Fordelingen af afkastningsgrad er vist i figur 3, hvor omkring 38 % af slagtesvineproducenterne har en negativ afkastningsgrad.

Egenkapitalens forrentning er generelt faldende med størrelsen som følge af lav indtjening koblet med lav egenkapital hos de største. Modsat andre nøgletal er der ikke taget højde for ejer aflønning, hvilket får det til at se værre ud for de største. Både overskudsgraden og

kapacitetsgraden er stigende med størrelsen. Dette er forventeligt, da der her bliver taget højde for ejer aflønning.

I tabel 4 ses det, at det er gået dårligere i 2014 på alle nøgletal i forhold til de tidligere år. Dette er dog forventet, da noteringen har været en krone lavere i forhold til 2013. Fordelingen af soliditetsgrad er vist i figur 4, og her kan det ses, at omkring 17 % af producenterne har en soliditetsgrad under 10 %. Det er kritisk for disse landmænd, da det begrænser deres bevægerum, og derved har de risiko for ikke at kunne foretage de nødvendige vedligehold og investeringer.

TABEL 3. NØGLETAL, OPDELT EFTER BESÆTNINGSSTØRRELSE (ANTAL PRODUCEREDE SLAGTESVIN), 2014.

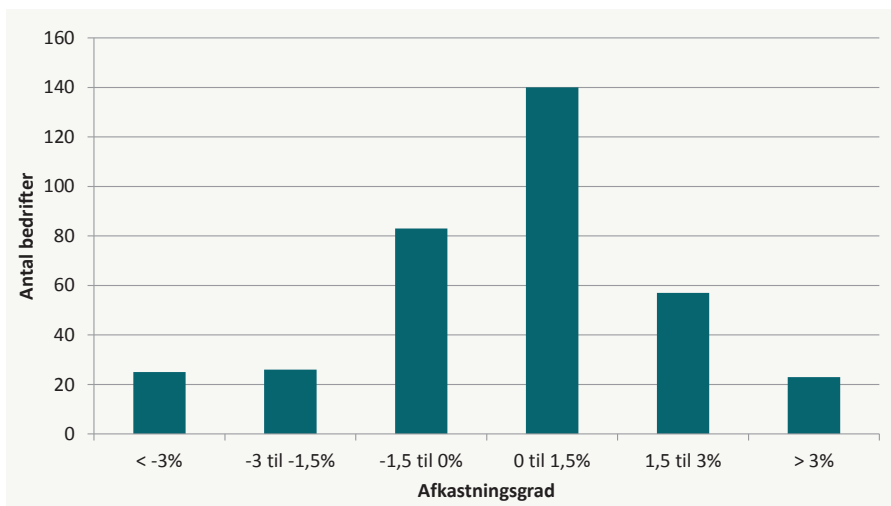
GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Afkastningsgrad, procent	0,6	1,0	0,8	0,6	-0,6
Egenkapitalens forrentning, procent	0,1	-1,0	-0,6	2,3	0,2
Overskudsgrad, procent	3,4	4,4	5,4	3,9	-4,3
Dækningsgrad, procent	33,9	31,9	36,8	36,6	33,0
Kapacitetsgrad	1,0	1,2	1,0	1,0	0,8
Soliditetsgrad, procent	25,5	16,8	27,7	32,0	33,8

TABEL 4. NØGLETAL SLAGTESVINEPRODUCENTER, 2010-2014.

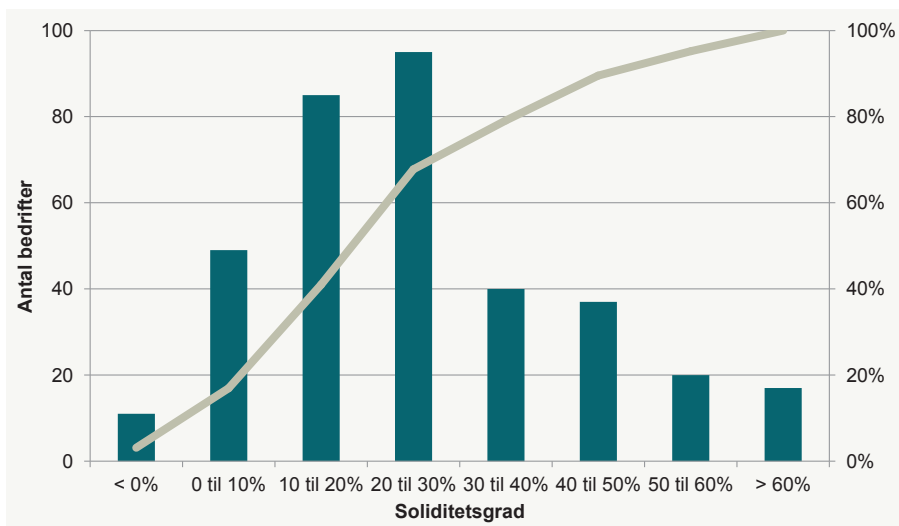
	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Afkastningsgrad, procent ²	1,9	2,4	3,8	1,4	0,6
Egenkapitalens forrentning, procent	1,9	4,1	10,2	3,7	0,1
Overskudsgrad, procent ²	11,0	11,8	16,7	6,6	3,4
Dækningsgrad, procent	42,8	40,7	42,2	34,9	33,9
Kapacitetsgrad ²	1,3	1,3	1,5	1,2	1,0
Soliditetsgrad, procent	27,7	25,8	25,5	25,9	25,5

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

² I Afkastningsgrad, overskudsgrad og kapacitetsgrad fra 2013 er beregnet med ny ejer aflønning, tidligere år er ejer aflønningen 300.000 kr.

Figur 3. Fordeling af afkastningsgrad.

Figur 4. Fordeling af soliditetsgrad.

Investeringer

Slagtesvineproducenternes investeringer er faldet for første gang i denne femårige periode. Dette skyldes primært store investeringer i maskiner i årene 2012 og 2013, som nu er reduceret til niveauet for 2010 og 2011. Investeringer i driftsbygninger er holdt stabile, hvorimod investeringer i inventar er faldet tilbage efter det høje niveau i 2013. Nettoinvesteringerne er igen faldet, så 2013 er det eneste år, hvor der er positive nettoinvesteringer. Negativ nettoinvestering betyder, at landmanden nedslider produktionsanlægget.

I tabel 5 fremgår det, at investeringer udenfor landbruget er faldet markant, hvilket er positivt i tider, hvor bedrifterne er økonomisk pressede. Dette, kombineret med faldende investeringer i landbruget, betyder, at de samlede investeringer er faldet.

Slagtesvineproducenternes likviditet har været uændret siden 2011. Når dette sammenholdes med de lave-

re investeringer, har der været et stort fald i likviditetsbehovet i 2014. Derfor bliver selvfinansierungsgraden højere i 2014, selvom indtjeningen har været lavere. Da likviditeten har været stabil over perioden, har der i 2012 og 2013 været overinvesteringer, men sammenlignet med nettoinvesteringer ligger investeringerne på et rimeligt niveau disse to år.

Udviklingen i investeringerne i produktionsanlægget er illustreret i figur 5. Investeringerne har været stigende siden 2010 og indtil 2014, hvor investeringer faldt med omkring 30 %. Nettoinvesteringerne er som nævnt negative igen. Ved for stor nedslidning af produktionsanlægget risikeres en nedgang i antallet af slagtinger i Danmark, da flere stalde vil blive taget ud af brug.

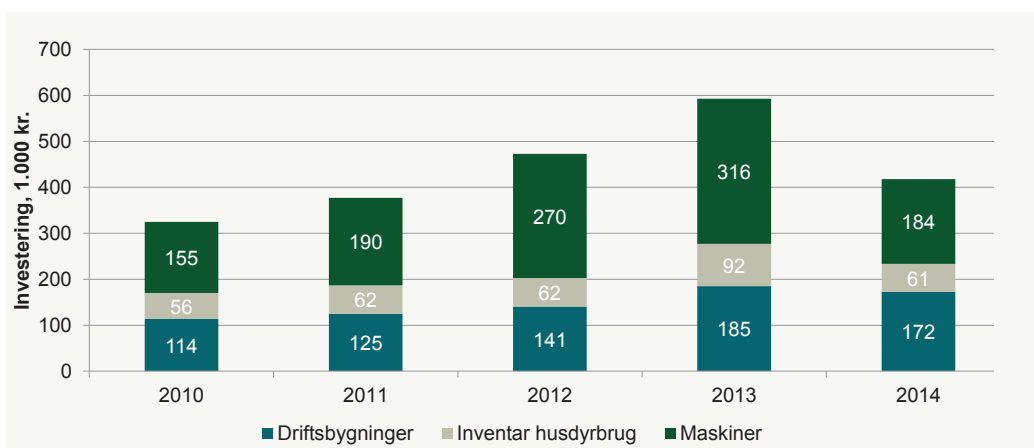
Udvikling i dækningsbidrag pr. slagtesvin

Dækningsbidraget er for fjerde år i træk faldet og er nu nede på niveau med perioden 2007-2009, hvilket fremgår af figur 6.

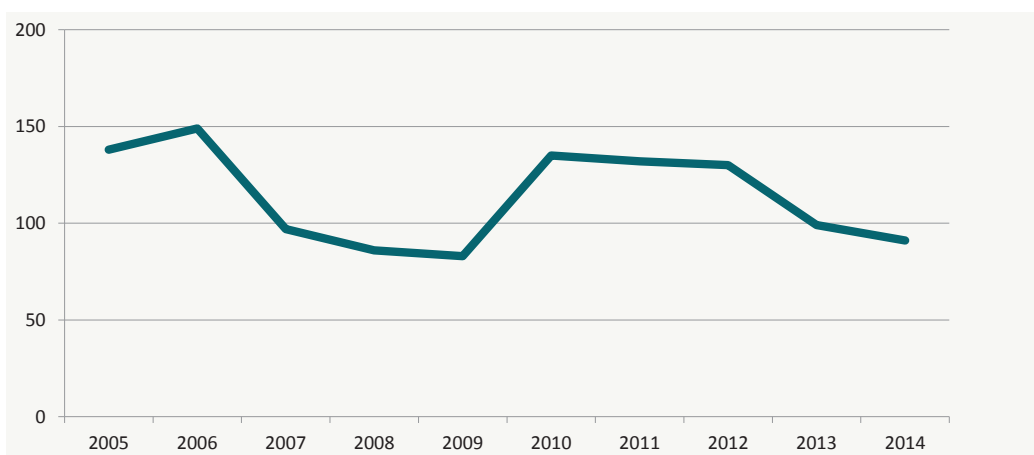
TABEL 5. FEM ÅRS UDVIKLING I INVESTERINGERNE PÅ SLAGTESVINEBEDRIFTERNE.

	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
	INVESTERINGER, 1.000 KR.				
Driftsbygninger	114	125	141	185	172
Inventar husdyrbrug	56	62	62	92	61
Maskiner	155	190	270	316	184
Grundforbedringer	5	6	9	8	5
INVESTERINGER I ALT	330	383	482	601	423
Afskrivninger mv.	454	465	487	487	484
Nettoinvestering produktionsanlæg	-124	-82	-5	114	-61
Investeringer i jord og immaterielle aktiver	175	259	415	319	238
NETTOINVESTERING LANDBRUG	51	177	410	434	177
Beboelse, biler og aktiver udenfor landbrug	62	138	173	234	126
SAMLEDE INVESTERINGER	567	780	1.070	1.155	787
	BELØB I 1.000 KR.				
Likviditet efter regulering og privat	397	632	631	623	634
Likviditetsoverskud/-behov	-170	-148	-439	-532	-153
Selvfinansierungsgrad, procent	70	81	59	54	81

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

Figur 5. Fordelingen af investeringerne mellem driftsbygninger, maskiner og inventar.

Figur 6. Udviklingen i dækningbidrag pr. slagtesvin, 2005-2014.

Spredning i dækningsbidrag pr. slagtesvin

I tabel 6 er slagtesvineproducenterne delt op efter dækningsbidrag pr. slagtesvin. Man kan se, at dækningsbidraget pr. slagtesvin er 120 kroner højere for den bedste gruppe i forhold til den ringeste gruppe.

Forskellen skyldes især, at den bedste gruppe har lavere foderomkostning, lavere pris pr. indsatte gris og får en højere pris i den sidste ende. Man kan aflæse i tabellen, at de bedste i gennemsnit producerer cirka 2.000 flere slagtesvin end de dårligste, så der kan være tale om stordriftsfordele.

TABEL 6. BEDRIFTER MED SLAGTESVIN OPDELT EFTER DÆKNINGSBIDRAG PR. SLAGTESVIN, 2014.

GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Antal bedrifter	436	109	109	109	109
Antal producerede slagtesvin	8.658	9.370	8.881	9.046	7.333
PRIS PR. KG INKL. EFTERBETALING, KR.	11,03	11,21	10,99	10,94	10,99
Pris, indsatte smågrise, kr.	415	402	412	419	426
KR. PR. PRODUCERET SLAGTESVIN (INKL. MARK O.A.)					
BRUTTOUDBYTTE	484	526	488	470	454
Foderomkostninger	380	361	371	379	409
Dyrlæge og medicin	7	7	6	6	7
Diverse stykomkostninger	7	8	6	6	7
Stykomkostninger i alt	394	376	383	392	424
DÆKNINGSBIDRAG	91	150	105	78	30

Udviklingen i driftsøkonomien på bedrifter med FRATS-produktion

FRATS-producenterne er underlagt samme økonomiske vilkår som almindelige slagtesvineproducenter. På den negative side er der lavere notering og negative værdiændringer. Smågriseprisen kompenserer delvist for den lavere notering, men samlet set har der været en stor tilbagegang i dækningsbidrag. Dette skyldes ligeledes en lavere indtjening fra markdriften.

En af årets temaartikler omhandler slagtesvineproduktion fra 17 kg til slagtning, hvilket er en mellemting mellem FRATS og traditionel slagtesvineproduktion. Dette giver en bedre udnyttelse af miljøgodkendelsen og flere andre fordele, se temaartiklen "Moderne griseringe – en økonomisk nødvendighed" senere i pjecen.

Produktivitet

Data fra brugere af AgroSoft og DLBR SvinelT bruges til at måle udviklingen i produktiviteten. Af tabel 8 fremgår det, at slagtevægten er steget med 1,7 kg. Dette må tilregnes Danish Crowns forøgelse af basisvægtin-

tervallet. Den gennemsnitlige kødprocent er uændret fra 2013, hvilket er flot, når det sammenholdes med, at den daglige korrigerede tilvækst er steget med 15 gram. Foderforbruget er på samme niveau som 2013 med et lille fald til 2,74 FEsv pr. kg tilvækst.

I figur 7 ses udviklingen i den gennemsnitlige daglige tilvækst. Her ses en generel stigning, dog er stigningen i 2014 den største siden 2008. Det er en flot udvikling, men også en nødvendig udvikling for at forbedre indtjeningen for danske slagtesvineproducenter.

Når den bedste fjerdedel sammenlignes med gennemsnittet, er der en forskel på foderforbruget på 0,17 FEsv pr. kg tilvækst. Desuden er den daglige tilvækst 53 gram højere for den bedste fjerdedel. Når den dårligste fjerdedel observeres, er dødeligheden 1,6 procentpoint højere end for gennemsnittet kombineret med en lavere daglig tilvækst og en dårligere foderudnyttelse. Alt i alt viser dette, at der er et stort forbedringspotentiale.

TABEL 7. INDTJENING PÅ BEDRIFTER MED FRATS-PRODUKTION.

	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Antal regnskaber	123	110	145	98
Antal producerede slagtesvin	10.789	11.691	10.946	10.387
Landbrugsareal, ha i alt	154	163	170	159
heraf forpagtet	41	46	46	39
Dyreenheder	352	386	356	346
Kr. pr. købt smågris	239	270	270	255
Gennemsnitlig slagtevægt	81	82	82	84
BELØB I 1.000 KR.				
BRUTTOUDBYTTE	8.773	10.498	9.284	7.949
Stykomkostninger	5.607	6.699	6.347	5.620
DÆKNINGSBIDRAG	3.166	3.799	2.937	2.329
Kontante kapacitetsomkostninger	1.451	1.576	1.545	1.499
Afskrivninger mv.	616	626	688	635
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	1.099	1.597	704	196
Afkoblet EU-tilskud	341	357	363	340
Finansieringsomkostninger	1.172	1.186	888	843
DRIFTSRESULTAT	268	768	179	-307
AKTIVER I ALT, ULTIMO	40.187	43.696	44.149	41.955

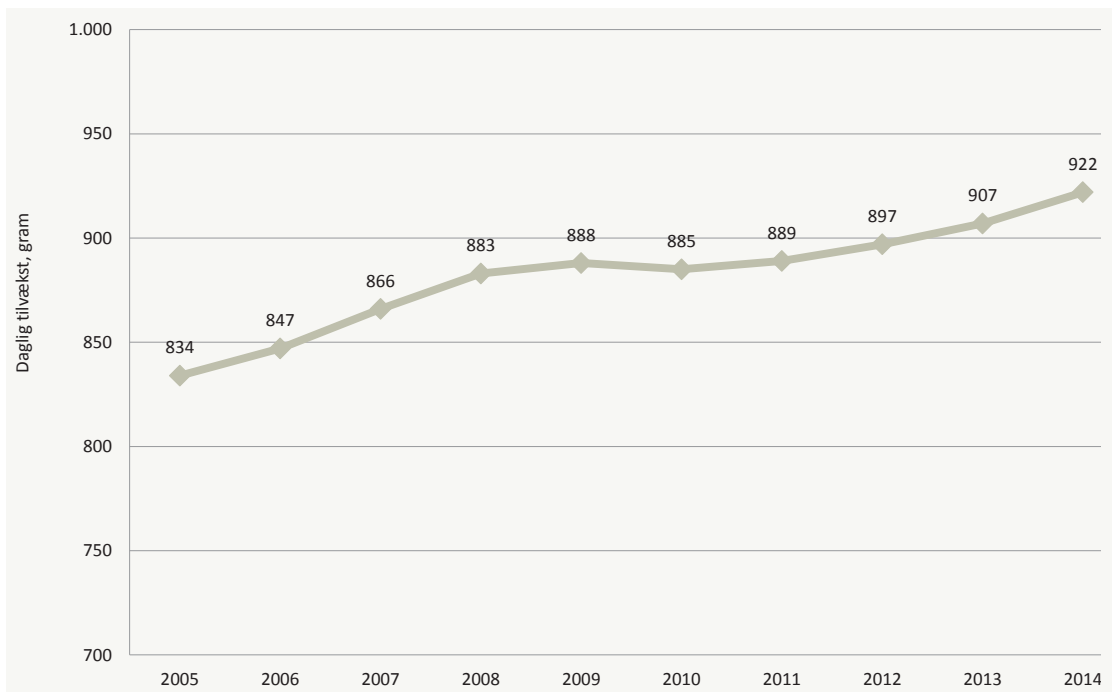
¹ | Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

TABEL 8. RESULTATER FRA EFFEKTIVITETSKONTROLLEN, SLAGTESVIN.

GRUPPE	ALLE	ALLE	ALLE	ALLE	ALLE	BEDSTE 25 PCT.	DÅRLIGSTE 25 PCT.
PERIODE	2010	2011	2012	2013	2014	2014	2014
Antal bedrifter	815	746	717	650	548	158	158
Producerede svin pr. år	5.847	6.537	6.902	6.785	6.863	7.859	5.454
Daglig tilvækst, gram ¹	885	889	897	907	922	975	855
FEsv pr. kg tilvækst ¹	2,79	2,79	2,78	2,75	2,74	2,57	2,93
Vægt ved indsættelse, kg	31,9	31,7	31,5	31,7	31,2	31,1	31,2
Gennemsnitlig slagtevægt, kg	82,3	81,6	81,8	82,7	84,4	85,0	83,7
Gennemsnitlig kødprocent	60,2	60,4	60,4	60,2	60,2	60,5	59,9
Døde og kasserede, pct.	4,0	3,7	3,6	3,7	3,7	3,0	5,3

¹ I Reference daglig tilvækst (30-100 kg), dvs. sammenlignelig over tid.

Figur 7. Udvikling i den daglige tilvækst, 2005-2014.

DRIFTSØKONOMI INTEGREREDE PRODUCENTER

De integrerede producenter havde i gennemsnit et underskud i driftsresultatet på en kvart mio. kr.

> **KARSTEN MOOSGAARD PEDERSEN**
SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

2014 blev et år med tilbagegang i driftsresultatet for de integrerede svineproducenter. I gennemsnit blev det en tilbagegang på knap en halv mio. kr. i driftsresultatet. Likviditeten har derimod været konstant over de seneste 3 år, se figur 1. Besætningen og beholdningerne er nedskrevet i værdi på grund af prisfald henover året. Det påvirker driftsresultatet negativt, men det betyder dog ikke noget for likviditeten. Afskrivningerne er steget i 2014, men det påvirker heller ikke likviditeten. Således er der kun et lille fald i likviditeten i 2014.

Tilbagegangen i driftsresultatet skyldes primært en lavere notering på slagtesvin. Noteringen var i gennemsnit 1 kr. lavere i 2014 end i 2013, hvilket har givet en lavere indtjening fra svineproduktionen. Samtidig har markdriften også givet en lavere indtjening pga. lavere kornpriser. Selvom dette medfører lavere foderomkostninger i svineproduktionen, er det dog ikke nok til at kompensere for faldet i noteringen. Det er således både marken og svineproduktionen, der er skyld i faldet i dækningsbidraget.

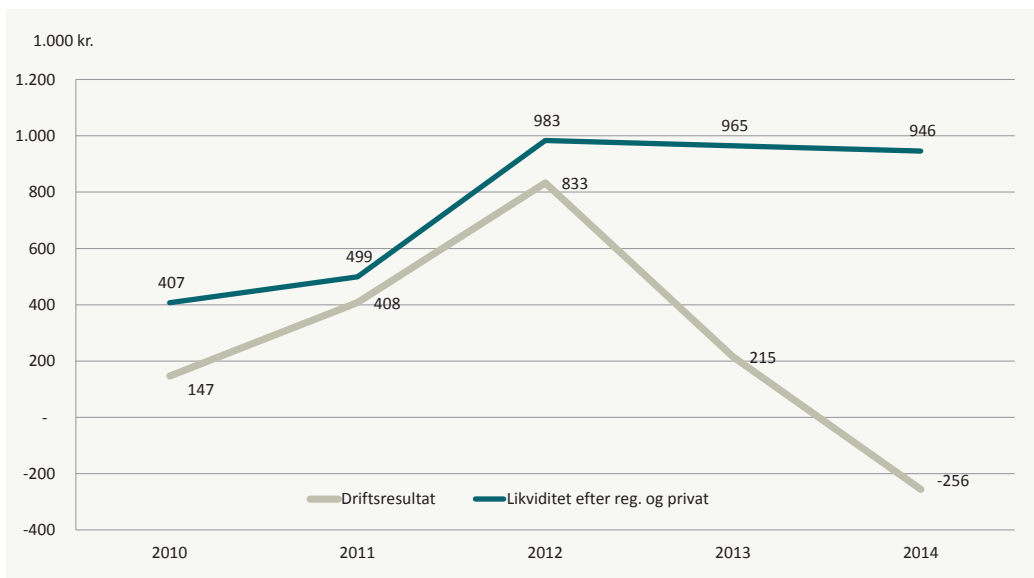
De integrerede bedrifter er blevet større i 2014 og derfor kommer der også større kapacitetsomkostninger. Der er 5,5 % flere årssøer, og kapacitetsomkostningerne er steget med 6 %. Dermed har kapacitetsomkostningerne været under kontrol. Årsagen til den dårlige bundlinje skyldes, at størrelsesudviklingen ikke er afspejlet i dækningsbidraget.

Udviklingen i finansieringsomkostningerne er båret af lave renter. Renteudgifterne steg kun 7 %, selvom gælden steg med 11 %. Det betyder, at de integrerede producenter fik gavn af endnu et år med historisk lave renter. De integrerede bedrifter er forholdsvis solide bedrifter, og derfor betaler de også mindre i bidragsats, men halvdelen af renteudgifterne til realkreditlån er dog stadig bidragsats. Soliditetsgraden vil blive udbygget senere.

TABEL 1. FEM ÅRS UDVIKLING I IND TJENINGEN FOR INTEGREREDE BEDRIFTER.

	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Antal regnskaber	311	225	302	342	244
Antal bedrifter	647	504	363	528	407
Antal årssøer	312	314	310	343	362
Antal producerede slagtesvin	7.267	7.606	7.948	7.613	8.480
Landbrugsareal, ha i alt	181	215	163	182	204
Heraf forpagtet areal	58	77	50	58	60
BE LØB I 1.000 KR.					
BRUTTOUDBYTTE	8.040	8.225	10.473	10.570	10.175
Stykomkostninger	4.336	4.335	6.091	6.607	6.465
DÆKNINGSBIDRAG	3.704	3.890	4.382	3.963	3.710
Kontante kapacitetsomkostninger	1.763	1.901	2.013	2.175	2.311
Afskrivninger mv.	712	726	750	786	834
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	1.229	1.263	1.620	1.002	565
Afkoblet EU-tilskud	397	455	357	384	429
Finansieringsomkostninger	1.479	1.310	1.144	1.171	1.250
DRIFTSRESULTAT	147	408	833	215	-256

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

Figur 1. Udvikling i driftsresultatet og likviditeten for integrerede svineproducenter.

Indtjening på integrerede bedrifter fordelt efter besætningsstørrelse

Fordelingen af indtjeningen er opgjort i tabel 2, hvor de integrerede bedrifter er opdelt efter størrelse. Resultaterne er opgjort pr. årssø og aflønning af ejeren er inkluderet som en selvstændig linje under driftsresultatet for at gøre tallene sammenlignelige på tværs af størrelse.

De mindste bedrifter producerer flere slagtesvin pr. årssø end de større grupper, og derfor opnåede de det højeste dækningsbidrag pr. årssø. Til gengæld har de også større kapacitetsomkostninger, og derigennem forsvinder det meste af fordelene. Med ejer aflønning inkluderet i sammenligningen har de mindste bedrifter det dårligste resultat, se "Driftsresultat inkl. ejer aflønning" nederst i tabel 2.

De mindste producenter har også færre søer pr. ha,

hvilket betyder, at de har haft relativt højere indtjening fra planteproduktionen i forhold til de største producenter, når der sammenlignes pr. årssø. Det slår ikke blot igennem på bruttoudbytte og stykomkostninger, men også på finansieringsomkostninger, hvor der er en del forpagtet jord. Derudover er de mindste også de mest solide bedrifter. De har den største andel egenkapital, og den bliver ikke aflønnet i finansieringsomkostningerne.

Når de tre andre grupper analyseres, er der en klar stor driftsfordel ved de største. De har det højeste dækningsbidrag pr. årssø fra svineproduktionen. Kapacitetsomkostningerne og finansieringsomkostningerne er stort set ens for de 3 største grupper, men ejer aflønningen pr. årssø er meget lavere ved de største. Det betyder, at driftsresultatet efter ejer aflønning er bedst hos de største, selvom det stadig er negativt.

TABEL 2. IND TJENING PÅ INTEGREREDE BEDRIFTER, OPDELT EFTER BESÆTNINGSSTØRRELSE, 2014.

GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Antal regnskaber	244	61	61	61	61
Antal årssøer	362	617	362	239	89
Antal fravænnede grise	10.677	18.564	10.782	6.733	2.228
Landbrugsareal, ha i alt	204	282	204	162	124
Søer pr. ha	1,78	2,18	1,77	1,48	0,72
Dyreenheder	411	708	392	245	148
Fravænnede grise pr. årssø	29,5	30,1	29,8	28,2	25,0
Antal producerede slagtesvin	8.480	15.186	7.840	4.936	2.589
Kr. pr. solgt slagtesvin	930	939	923	940	919
KR. PR. ÅRSSØ (INKL. MARK O.A.)					
BRUTTOUDBYTTE	28.109	27.252	26.685	27.349	48.739
Stykomkostninger	17.859	17.375	17.015	17.254	30.328
DÆKNINGSBIDRAG	10.249	9.877	9.670	10.095	18.411
Heraf DB svin	6.125	6.495	5.595	5.097	8.337
Kontante kapacitetsomkostninger	6.384	6.169	6.140	6.371	10.297
Driftsmæssige afskrivninger	2.304	2.143	2.182	2.366	4.657
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	1.562	1.564	1.348	1.358	3.457
Afkoblet EU-tilskud	1.186	956	1.176	1.474	2.942
Finansieringsomkostninger	3.454	3.369	3.403	3.132	5.805
DRIFTSRESULTAT	-706	-850	-878	-300	593
EJERAFLØNNING	1.057	533	1.122	1.736	4.488
DRIFTSRESULTAT INKL. EJERAFLØNNING	-1.764	-1.383	-2.000	-2.036	-3.895
BELØB I 1.000 KR.					
AKTIVER I ALT, ULTIMO	51.094	78.920	46.328	37.560	28.174

NØGLETAL

I 2014 var afkastningsgraden for de integrerede producenter 0,5 %, hvilket er for lavt. Det er noget lavere end de gennemsnitlige renteomkostninger, som beløb sig til 2,4 %. Afkastningsgraden skal mindst være lige så stor som de gennemsnitlige renteomkostninger. De mindste producenter havde en afkastningsgrad på 0,1 %, og de største havde en afkastningsgrad på 0,8 %. Dermed afspejles stordriftsfordelen i afkastningsgraden, se tabel 3. Den reelle spredning i afkastningsgraden er vist i figur 2, hvor hovedparten havde en afkastningsgrad mellem -1,5 og 3 %. Kun få havde en afkastningsgrad over 3 % og til-

Egenkapitalen havde en negativ forrentning og dermed blev der trukket på egenkapitalen i 2014. Derudover gav løn til ejeren et endnu større træk på egenkapitalen. Det er utilfredsstillende for landmændene, da de har bundet mange penge i landbruget, som ikke bliver forrentet.

De største producenter havde en soliditetsgrad på 17 %, hvilket ikke er kritisk, men kun er halvdelen af soliditetsgraden hos de mindste. Det viser, at de mindste har soliditeten til at lave de fornødne investeringer til at opnå stordriftsfordele og forbedret effektivitet, såfremt investeringerne er rentable. Figur 3 viser spredningen i solidi-

TABEL 3. NØGLETAL, OPDELT EFTER BESÆTNINGSSTØRRELSE, 2014.

GRUPPE	ALLE	1	2	3	4
Afkastningsgrad, procent	0,5	0,8	0,4	0,2	0,1
Egenkapitalens forrentning, procent	-1,6	-2,5	-2,7	-0,4	1,1
Overskudsgrad, procent	2,4	3,3	1,9	0,9	0,7
Dækningsgrad, procent	36,5	36,2	36,2	36,9	37,8
Kapacitetsgrad	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9
Soliditetsgrad, procent	21,0	16,9	20,7	25,9	32,4

TABEL 4. NØGLETAL INTEGREREDE PRODUCENTER, 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Afkastningsgrad, procent ²	2,4	2,9	3,6	1,6	0,5
Egenkapitalens forrentning, procent	1,8	4,7	6,4	2,4	-1,6
Overskudsgrad, procent ²	11,1	11,6	13,3	6,3	2,4
Dækningsgrad, procent	46,1	42,4	41,8	37,5	36,5
Kapacitetsgrad ²	1,3	1,4	1,8	1,2	1,1
Soliditetsgrad, procent	22,7	21,7	21,4	19,5	21,0

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

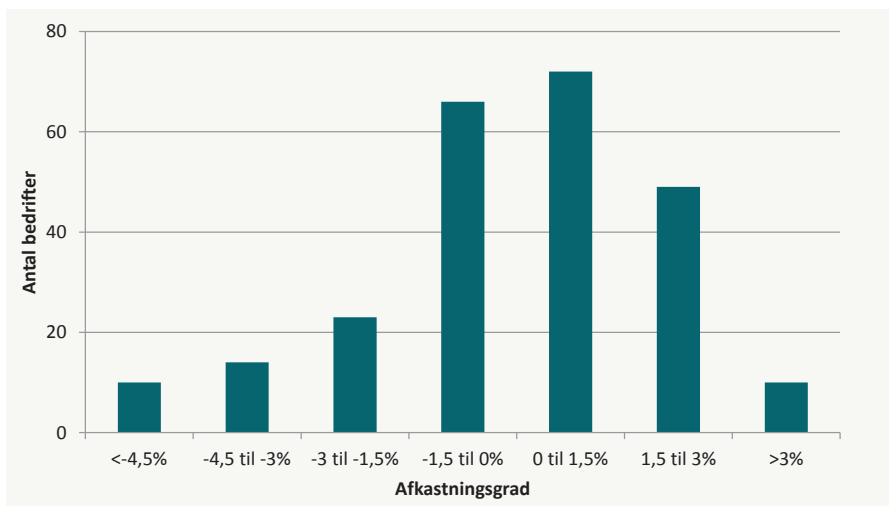
² I Afkastningsgrad, overskudsgrad og kapacitetsgrad fra 2013 er beregnet med ny ejer aflønning, tidligere år er ejer aflønningen 300.000 kr.

svarende få af bedrifterne havde en afkastningsgrad under -4,5 %.

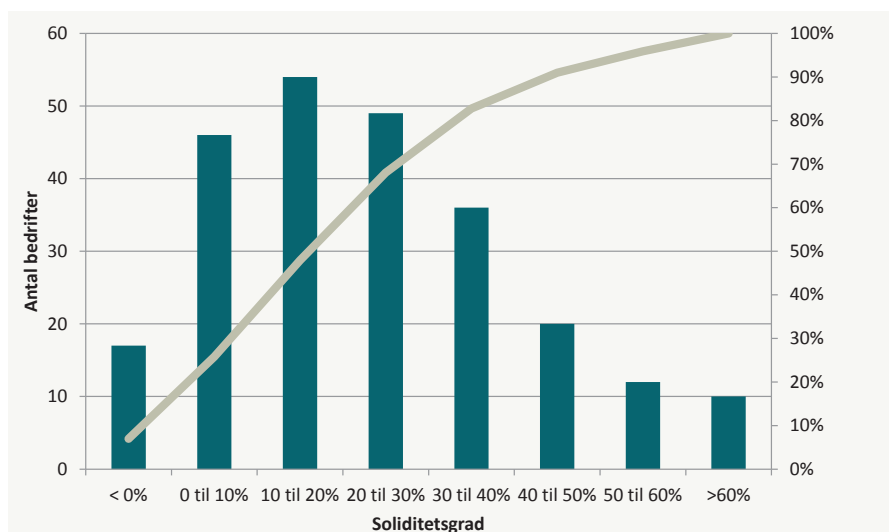
I tabel 4 illustreres udviklingen i nøgletallene. Udviklingen går desværre i den forkerte retning. Afkastningsgraden var mellem 2 og 4 % i årene 2010 til 2012, mens den i de seneste to år har ligget nede omkring 1 %, hvilket er uholdbart.

tetsgraden, hvor 7 % af bedrifterne har en soliditetsgrad under 0 %.

Kapacitetsgraden er kun 0,9 hos de mindste producenter, hvilket betyder, at kapacitetsomkostningerne og ejer aflønningen tager hele dækningsbidraget og lidt til. Derved er der kun hektarstøtten tilbage til at betale finansieringsomkostningerne.

Figur 2. Fordeling af afkastningsgrad.

Figur 3. Fordeling af soliditetsgrad.

Investeringer

Det samlede investeringsniveau holder næsten det høje niveau fra 2013, men fordelingen af investeringerne er anderledes. Der investeres mere i driftsbygninger og mindre i maskiner. Det betyder, at nettoinvesteringerne i produktionsanlægget fortsat er positive for de integrerede producenter. Denne udvikling er modsat smågrise- og slagtesvineproducenterne, som har reduceret deres investeringer i 2014.

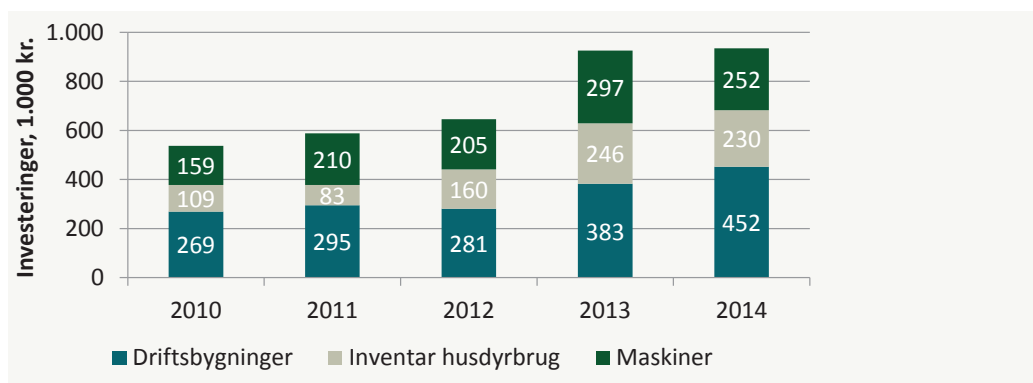
Investeringerne i jord er faldet en smule, og det samme gælder investeringerne udenfor landbruget. Likviditeten kan ikke bære det høje investeringsniveau, og dermed er gælden forøget fra 2013 til 2014. Selvfinansieringen af investeringerne er helt nede på 54 %.

Udviklingen i investeringerne er illustreret i figur 4, hvor årene 2010-2012 viser en periode med investeringer på et lavt niveau. Investeringerne i 2013 er på et rimeligt niveau, hvor der ses positive nettoinvesteringer efter en periode med negative nettoinvesteringer.

TABEL 5. FEM ÅRS UDVIKLING I INVESTERINGER OG SELVFINANSIERINGSGRAD PÅ INTEGREREDE BEDRIFTER.

	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
INVESTERINGER, 1.000 KR.					
Driftsbygninger	269	295	281	383	452
Inventar husdyrbrug	109	83	160	246	230
Maskiner	159	210	205	297	252
Grundforbedringer	2	3	12	10	11
INVESTERINGER I ALT	539	591	658	936	946
Afskrivninger mv.	712	726	750	786	834
NETTOINVESTERING PRODUKTIONSANLÆG	-131	-150	-138	150	112
Investeringer i jord og immaterielle aktiver	359	498	301	643	609
NETTOINVESTERING LANDBRUG	481	211	363	793	722
Beboelse, biler og aktiver udenfor landbrug	113	337	105	264	206
SAMLEDE INVESTERINGER	1.011	1.426	1.064	1.843	1.762
BELØB I 1.000 KR.					
Likviditet efter regulering og privat	407	499	983	965	946
Likviditetsoverskud/-behov	-604	-927	-81	-878	-817
Selvfinansieringsgrad, procent	40	35	92	52	54

¹ I Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

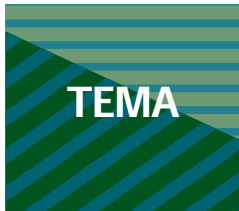

Figur 4. Fordeling af investeringerne i produktionsanlægget over de seneste 5 år.

MODERNE GRISERINGE – EN ØKONOMISK NØDVENDIGHED

Både smågriseproducenten og slagtesvineproducenten kan tjene flere penge ved at optimere på deres grisering. Det er ikke et spørgsmål om at skære lagkagen anderledes, det er i stedet et spørgsmål om at gøre lagkagen større!

> **PREBEN HØJ**, LANDBONORD
> **ANDERS CHRISTENSEN**, AGRINORD

EFFEKTIVT SOHOLD KRÆVER ÆNDRING I SMÅGRISEPRO- DUKTION

Effektiviteten i soholdet stiger med stadig flere grise pr. årssø, men smågrisestaldene bliver sjældent udvidet, og hvordan kan man udvide 8 eksisterende sektioner?

Fravænningsalderen falder på grund af de stigende kuld størrelser, som kræver flere og flere ammesøer.

Det betyder, at kvaliteten af de 30 kg grise, som afsættes, er under pres i de fleste sobesætninger. Ofte kompenseres for en faldende salgsvægt ved at presse grisene tættere sammen i smågrisestaldene eller ved at lave pladsbesparende flytninger.

For lav indtjening og højere slagtevægt udfordrer slagtesvineproducenterne.

De høje tillæg på smågrisene og den generelt lave notering giver problemer med at få økonomien til at hænge sammen i en traditionel slagtesvineproduktion.

Den højere slagtevægt forøger antallet af dyreenheder kraftigt på det samme staldareal. Derfor skal produktionstilladelsen forhøjes for de fleste slagtesvineproducenter, eller de skal ændre deres produktion.

Omkostninger til transport er en af de omkostninger, som kan reduceres ved optimering af griseringen.

Og som om det ikke er nok, synes mange slagtesvineproducenter, at kvaliteten af smågrisene er faldende.

Hvor ligger den fælles interesse?

Man kan lave et system, hvor smågriseproducenten opretholder en god indtjening i sit uændrede staldanlæg til smågrise, og hvor han samtidig leverer en vare til slagtesvineproducenten, som denne har mulighed for at tjene flere penge på.

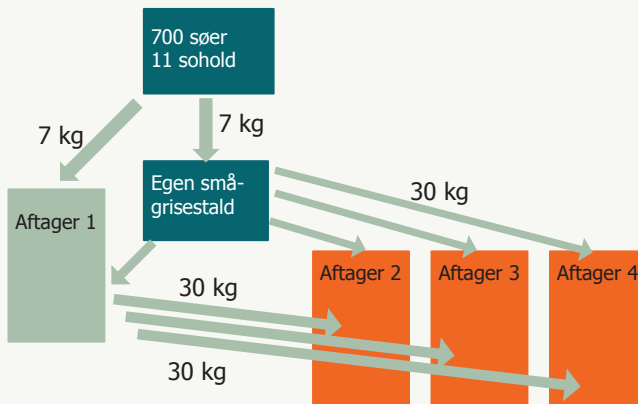
Ofte skal der flyttes 30 kg grise fra aftager 1 til aftager 2-4, mens aftager 1 kort tid efter skal modtage andre 30 kg grise fra smågriseproducentens smågrisestald. Se figur 1.

Denne situation gav mange flytninger, meget vask og besværlig logistik. Smågriseproducenten tog en drøftelse med alle aftagerne, og det viste sig, at alle aftagere havde mulighed for at indsætte smågrise

ved 17 kg, da de havde rumvarme i staldene og mulighed for min. 2 foderblandinger. Derfor var det ikke svært at komme frem til løsningen i figur 2.

Her producerer smågriseproducenten alle smågrise op til 17 kg i egne smågrisestalde, og de bliver herefter flyttet direkte til alle aftagere. Det giver en meget simpel omsætning og et kraftigt fald i flytteomkostningerne med smågrisene.

FIGUR 1. EKSEMPEL 1 FØR ÆNDRING

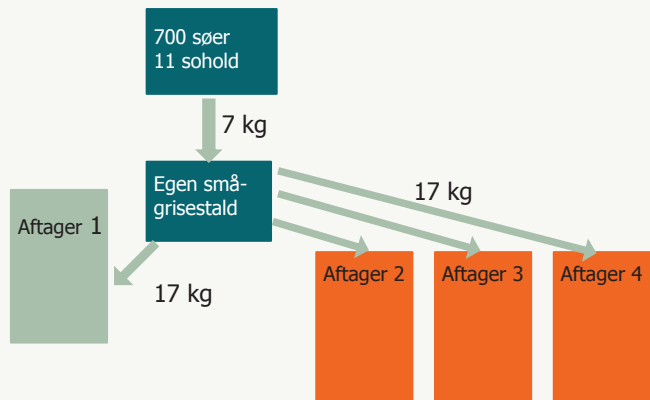
I praksis har det kunnet lade sig gøre, og i det følgende gennemgås to velfungerende eksempler, som blev etableret i foråret 2014.

Eksempel 1: En kompliceret omsætning bliver forenklet

Før ændring:

En smågriseproducent har ikke tilstrækkeligt med plads til at producere alle grisene op til 30 kg. Derfor har han lavet en aftale med aftager 1 om, at denne modtager de fravænningsgrise, han ikke selv har plads til og producerer dem op til 30 kg, hvorefter grisene kommer ind i det samlede omsætningssystem med yderligere 3 aftagere.

FIGUR 2. EKSEMPEL 1 EFTER ÆNDRING

Eksempel 2: En presset smågrise-stald bliver lettet

Før ændring:

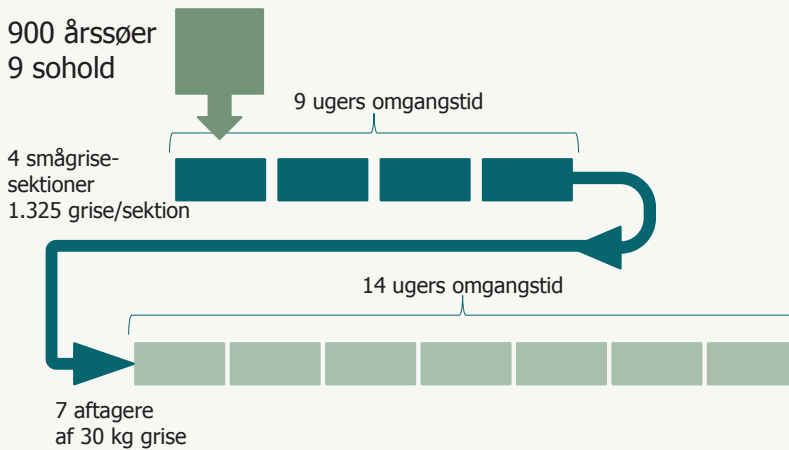
I sobesætningen er antallet af årssøer øget for at udnytte staldanlægget maksimalt. Det har medført, at

salgsvægten så højt op som muligt. Det giver meget arbejde, og smågrisene presses endnu mere.

En af aftagerne ønskede tilfældigvis at indsætte nogle mindre smågrise i stalden end de traditionel-

le tilfælde mulighed for at etablere plads til 4 hold uden flytning og samtidig frigive noget plads til poltene. Smågriseproducenten havde selv to stalde, som kunne supplere smågriseaftageren, så der var afta-

FIGUR 3. EKSEMPEL 2 FØR ÆNDRING

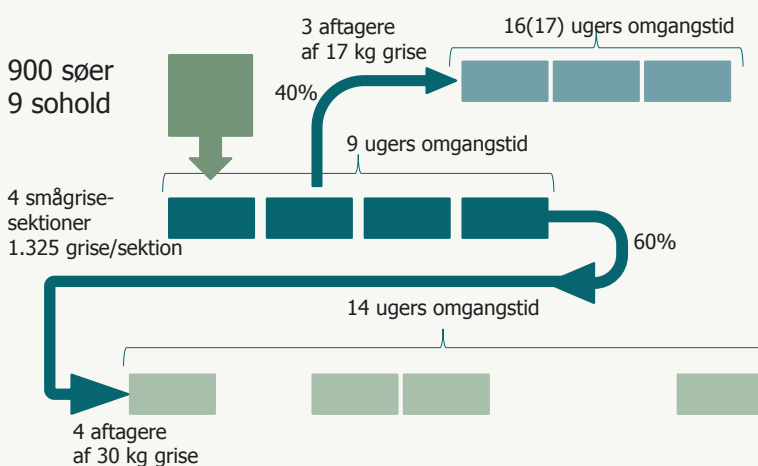
der er for lidt plads i smågrise-staldene. Derfor bliver smågrisene sat ind på meget lidt plads, og de flyttes for at skaffe tilstrækkeligt med plads i det samlede system, så de kan nå op på en salgsvægt på 30 kg. Aftagerne vil gerne have grisene større, så der arbejdes med at få

le 30-33 kg smågrise. Det åbnede nogle muligheder for at ændre på den samlede omsætning.

Hvis der udtages en del smågrise allerede ved f.eks. 17 kg, er kravet til areal til hvert fravænningshold noget mindre. Udtagning af 40 % af grisene i hvert hold gav i det aktu-

gere til alle 17 kg grisene. Fordelelen ved at udtage en fast brøkdel i alle hold er, at der kan køre to uafhængige omsætningssystemer med hvert deres omsætningssystem og omgangstid.

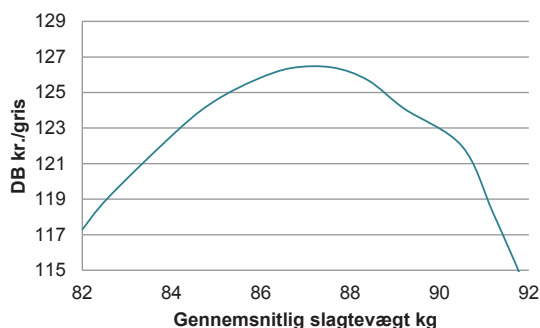
FIGUR 4. EKSEMPEL 2 EFTER ÆNDRING

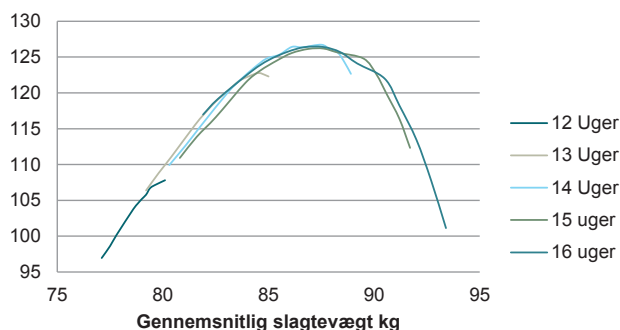

Størst DB pr. gris gennemsnitlig udvejningspræcision

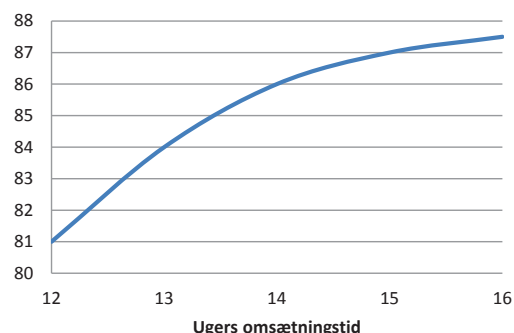
Figur 5: Optimal slagtevægt for enkelt dyr

Størst DB pr. gris gennemsnit af hele produktionen

Figur 6: Optimal slagtevægt afhængig af omsætnings hastighed

Optimal gennemsnitlig slagtevægt ved 950 gram daglig tilvækst

Figur 7: Omsætning og optimal slagtevægt

Optimering af slagtesvineproduktionen

Slagtesvineproducenten kan sænke antallet af dyreenheder pr. kvm ved at sænke indsættelsesvægten og derved løse problemerne med en højere slagtevægt. Sidste halvdel af artiklen gennemgår den optimale slagtevægt ved hhv. ingen miljøbegrænsning og fuld miljøbegrænsning på både dyreenheder, lugt og ammoniak.

Øget slagtevægt uden miljøbegrænsninger

1: Den vægt som giver det bedste DB på den enkelte gris. Det vil være 0-1 kg under maksimal basisvægt. Da man ikke kender den nøjagtige slagtevægt på grisen på slagtedagen og ikke leverer grise hver dag, bliver den vægt, som kan kaldes optimal slagtevægt, ofte en vægt fra 86-94 kg slagtevægt med en gennemsnitlig slagtevægt på alle grise leveret før sektionstømning på 87-88 kg. Se figur 5.

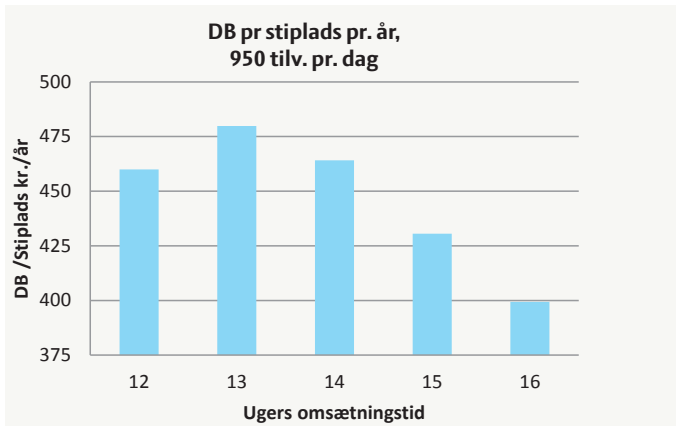
2: Når sektionen skal tømmes for at være klar til nye grise, bliver der slagtet en del grise, som ikke har opnået den individuelle optimale slagtevægt. Det betyder, at de vil trække den gennemsnitlige slagtevægt ned. Men derfor kan det godt være den optimale gennemsnitlige slagtevægt, man opnår. Den optimale gennemsnitlige slagtevægt er den vægt, grisene kan opnå, inden det bedre kan betale sig at sætte resten af grisene ud og erstatte dem med et helt nyt hold.

Det vil sige, at den optimale slagtevægt bestemmes af omsætnings-hastigheden. I figur 6 & 7 kan man se, hvordan optimal gennemsnitlig slagtevægt er ca. 84 kg ved 13 uger

og 85-87 kg ved 14 uger og 87 ved 15-16 uger (950 gram daglig tilvækst 30-100 kg).

Hvis optimal slagtevægt skal sige noget fornuftigt om en svineproduktions økonomi, skal omsætningshastigheden altså indregnes.

I det brugte eksempel er den optimale slagtevægt ud fra totalt DB på ejendomsniveau 84 kg, da det er det, som kan opnås med 13 ugers omsætningsstid (se figur 8). Omsætningshastigheden er et kompromis mellem leverandørens produktion og de øvrige aftagere i griseringen,

Figur 8: Beregning af DB pr. 0,65 m² pr. år

Nytænkning af produktionsformer giver ejendomme ny luft i miljøtilladelsen

Svinebedrifter etableres i områder uden mulighed for at udvide produktionen har ikke kunnet udnytte ordninger som fulde stalde osv. Det betyder, at de er nødt til at bruge ordningen om ændring af dyretyper på ejendommen, hvis de vil øge slagtevægten i forhold til den oprindelige tilladelse. Den ordning gør det muligt at ændre dyretype frit under forudsætning af, at lugt-, ammoniak-, fosfor- og kvælstofbelastning ikke øges ved ændringen. Problemet med den ordning er, at lugtge- ne og ammoniaktab pr. kg tilvækst på de ekstra kg slagtevægt er meget

delsen ved at have lav slagtevægt, og det giver dårlig økonomi.

Man kan skabe en økonomisk attraktiv produktionsform inden for den givne miljøbegrænsning. I det følgende eksempel er der regnet på konsekvenserne for en producent, som ikke har kunnet tilpasse produktionen rent administrativt.

Eksempel: Indgangsvægten sænkes lige så meget, som man ønsker at øge afgangsvægten, så kan man lave de samme kg tilvækst pr. dyreenhed. Det vil ske på væsentligt færre grise, men dækningsbidraget pr. kg tilvækst er upåvirket af hvor de lægges på, og økonomien er derfor den samme eller bedre totalt set.

nemsnitlig afgangsvægt på 86 kg, må man kompensere ved at sætte grisene ind ved ca. 22 kg. Antallet reduceres med yderligere 600 grise, men dækningsbidraget er 97.000 kr. bedre end udgangspunktet. Når gevinsten er så stor, skyldes det, at man ikke bare tjener mere pr. gris, man sparer også transporten både til og fra ejendommen, tillægget på de indkøbte grise og produktionsafgiften på de grise, man ikke køber. I eksemplet udgør det 44 kr. pr. gris eller 75.000 kr. af totalbeløbet på 97.000 kr. Soholderen går glip af et DB på et tilsvarende niveau, hvis han har ledig staldplads til grisene. Har han ikke det, er hans alternativ at sælge overskudsgrisene ved 7 kg

		Tilvækst pr. dyreenhed								
Indgangsvægt, kg	22									3020
	23									
	24							3020		
	25						3020			
	26					3020				
	27				3020					
	28			3020						
	29		3020							
	30	3020								
	Afgangsvægt	102,2	103,5	104,8	106,1	107,4	108,7	110,0	111,4	112,7
Slagtevægt	78	79	80	81	82	83	84	85	86	

større end på alle de kg tilvækst, der er fra 30-100 kg, og man skal derfor reducere det producerede antal slagtesvin væsentligt for at få lov til at lave en øgning af slagtevægt.

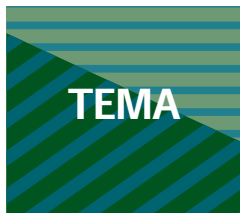
Det har betydet, at mange ikke har tilpasset produktionen til de nye, øgede maksimale slagtevægte. Nogle er rent administrativt blevet accepteret med højere afgangsvægt af myndighederne, hvis de blot overholder antallet af DE, og de går så glip af 3-4 % af den samlede tilvækst. Andre kan ikke få lov til dette og forsøger at leve op til miljøtilla-

delingen. I skemaet kan man se, hvilken indgangsvægt og afgangsvægt der passer sammen for at opnå den samme tilvækst pr. dyreenhed.

Eksempel: En bedrift har en tilladelse på 200 DE fra 30-102 kg. Totalt DB vil da være 871.000 kr. regnet i gennemsnitspriser. DB kan øges ved at sætte grisene ind ved 25 kg og slagte dem ved 82 kg. Det bliver selvfølgelig til noget færre grise - ca. 1100 stk. - men med et resultat, som er 62.000 kr. bedre. Går man all in og indkasserer fuld gevinst af den øgede slagtevægt med en gen-

for at få plads til at producere resten på 30 kg inden salg. Så vil hans tab være 25-30 kr. pr. solgt 7 kg gris eller ca. 150.000-200.000 kr. pr. år.

ER DIN STRATEGI FREMTIDSSIKRET?

Fremtiden er svær at spå om – men som virksomhedsejer er man forpligtet til at tage stilling til virksomhedens strategiske udviklingsvej. Måske er du usikker på, hvilken strategisk udviklingsvej du skal vælge for din virksomhed. En kortlægning af dine strategiske udviklingsveje via scenarier kan give dig inspiration til at fastsætte den fremtidige strategi for din virksomhed.

> KRISTIAN V. SKOV PEDERSEN, SEGES AKADEMI

Er du virksomhedsejer, og står du overfor en ny strategiproces, er det værd at tage udgangspunkt i virksomhedens omverdensfaktorer, når du fastlægger din næste virksomhedsstrategi. Flere store internationale virksomheder har igennem tiderne glemt, hvilken betydning virksomhedens omverdensfaktorer har i forbindelse med virksomhedens strategiske planlægning og ageren. Prøv at forestille dig, at du var vores tids pro-

ducent af kassettebånd, slettelak eller filmruller til kameraer; hvordan ville din virksomhed så stå i dag? Der er mange eksempler på virksomheder, der har fået deres forretningsmodel destrueret, fordi virksomhedens beslutningsorgan ikke har orienteret sig omkring de megatrends og omverdensfaktorer, der har betydning for virksomhedens forretningsmodel. Kodak er et godt eksempel på en virksomhed, der for sent opdagede, at digital-

kameraet ville tage livet af den hæderkronede virksomhed, fordi man var overbevist om, at den nuværende forretningsmodel havde en berettigelse i fremtiden, som dog senere viste sig ikke at være tilfældet. Hvis jeg var svineproducent, ville jeg orientere mig og sikre mig, at min landbrugsvirksomhed ikke stod lige foran et Kodak-moment, måske helt uden overhovedet af have opdaget det.

Øget værditilvækst kan være et strategisk valg for at få en højere pris pr. kg svinekød

Fokus på de interne forhold kræver, at din strategi først er tilpasset de eksterne forhold.

Som svineproducent er der mange interne strategiske udviklingsveje og beslutninger, som skal træffes i den kommende strategiproces. Problemstillinger som f.eks. de overordnede udviklingsveje, virksomhedens fremtidige organisering, rekruttering af nøglemedarbejdere, implementering af økonomistyring eller helt andre interne forhold i virksomheden, som du måske er optaget af.

Men inden du forholder dig til de interne forhold, er det vigtigt, at du orienterer dig om og analyserer de eksterne forhold. Det hjælper eksempelvis ikke udelukkende at målrette dit fokus på de interne forhold som f.eks. rekruttering af nøglemedarbejdere og en fordobling af antal konventionelt producerede slagtesvin, hvis der i fremtiden ikke er et marked for at producere konventionelle slagtesvin og rekruttering af nøglemedarbejdere indenfor den konventionelle svineproduktion ikke er mulig. Måske er det sat en smule på spidsen, men

som virksomhedsejer er du nødsaget til at få omverdenen skitseret, inden du begynder at modulere de interne rammer og forhold i virksomheden.

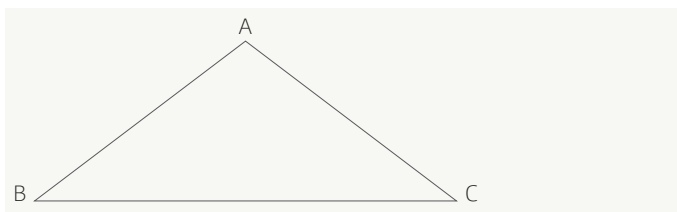
Når du er i gang med strategiprocesen, kan det virke overvældende og uoverskueligt at tage udgangspunkt i omverdenen, da mange har den opfattelse, at det alligevel ikke er muligt at påvirke omgivelserne. Eller bare tanken om, hvordan verden ser ud om 7, 10 eller 15 år kan være overvældende, og der melder sig hurtigt spørgsmål som: Hvordan ser rammevilkårene ud om 10 år, kan det betale sig at investere i teknologi på bedriften nu? Hvilke risici er der for virksomheden på både kort og langt sigt? Når du kigger ind i fremtiden, kan det føles usikkert at skulle vælge den mest optimale strategi for landbrugsvirksomheden.

Listen over spørgsmål er uendelig, og svarene afhænger af en masse ukendte faktorer.

Men man har alligevel en reel mu-

lighed for at forberede sig på fremtiden ved at arbejde med scenarier. Fremtiden kan selvfølgelig aldrig blive kendt og sikker, men på baggrund af kendt viden er det muligt at male forskellige, sandsynlige scenarier for, hvordan fremtiden kommer til at se ud. For dig som virksomhedsejer er det derved muligt at forberede dig på fremtiden, før den indtræffer. Det er det overordnede, scenariearbejdet som metode kan hjælpe med.

Figur 1: Opstilling af flere sandsynlige scenarier forbereder landmanden til at agere i fremtiden.

Scenarier kan anvendes til flere formål

Scenarier anvendes til forskellige formål alt efter, hvad man har brug for at blive skarp på. Afhængig af formålet kan du med scenarier finde de kritiske punkter for bedriftens fremtid, strategisk planlægning eller afdækning, risikovurdering eller muligheder i fremtiden, du som virksomhedsleder har brug for at få afdækket. Scenariearbejdet kan hjælpe med en afklaring og fungere som:

1. Early warning – hvor du bruger scenarierne til at fremhæve de kritiske punkter i en bedrifts fremtid.
2. Strategisk planlægningsværktøj – hvor scenarierne bruges som inspiration i den strategiske planlægning.
3. Risikovurdering – scenarierne introduceres som en måde at undersøge fremtiden på og dermed som en metode til at kortlægge de fremtidige risici for virksomheden.
4. Udarbejdelse af fokusscenarie – her bruges scenarierne til at fastsætte den fremtidige vision for virksomheden. Man vælger et fokusscenarie, som kan være et bestemt scenarie eller en sammenskrivning af flere scenarier.

Fundamentet for arbejdsmetoden er det samme i alle 4 typer scenarier. Ud fra kendte megatrends og de

kritiske faktorer, som har betydning for din virksomhed på både globalt og regionalt/lokalt niveau, udarbejdes tre forskellige scenarier, som viser tre forskellige udviklingsveje for landbrugsvirksomheden.

Metoden for udarbejdelse af scenarier

Som svineproducent er det oplagt at bruge scenarierne til at få defineret et fokusscenarie, hvor du bruger scenarierne til at få sat en retning for virksomheden. Ved udarbejdelse af et fokusscenarie skal du først og fremmest have fastsat de globale megatrends, som har betydning for din svineproduktion. Megatrends er kendetegnet ved at være de trends, som "man tror på", og som mange mennesker er enige om er vigtige forudsigelser for fremtiden. De er så betydelige, at deres forandringspotentiale er af en sådan størrelse, at de kan forandre måden, hvorpå politik, økonomi, samfund og teknologi er sammensat og fungerer. Det er dog ikke muligt at forudsige, hvordan de vil påvirke den enkelte landmand og hans virksomhed, blot at de vil! For landbruget er der flere specifikke megatrends, som har betydning for landbruget.

- En af disse megatrends er den demografiske udvikling. Der er lavet uendelig mange fremskrivninger over den voldsomt stigende befolkningstil-

vækst. Det er specielt i Asien, man forventer at se en befolkningstilvækst. I vesten forventes befolkningstilvæksten at være mindre, men her vil befolkningen derimod blive markant ældre. Som svineproducent bør du tage stilling til, hvordan du kan sikre at være en del af fremtidens fødevarereproducenter, som skal være med til at mætte det stigende befolkningstal. Det afleder en masse spørgsmål, som du er nødsaget til at tage stilling til i fremtiden, eksempelvis: Hvilke fødevarer vil de komme til at efterspørge? Hvilke krav stiller den ældre befolkningsgruppe til produkterne? Bliver der større efterspørgsel efter fødevarer af høj kvalitet?

- Miljøregulering er en anden megatrend, der rammer dig som svineproducent. Hvordan bliver den danske svineproducent ramt af miljøregulering i fremtiden? I dag oplever landbruget generelt en hård implementering af miljøreguleringer og reducerede rammevilkår. Men hvordan vil reguleringen være i fremtiden? Fortsætter reguleringen ind over hovedet på dig som svineproducent med ensartede krav til alle svineproducenter ud fra den betragtning, at "naturen ikke skal lide", eller bliver du i fremtiden reguleret mere som en industriel virksomhed med fokus på emissionsudledningen og med individuelle forureningstilladelser?

I forhold til den fremtidige strategiske udvikling er den demografiske udvikling og fremtidige miljøregulering begge megatrends, der er nødvendige at tage stilling til. På den måde undgår du at blive kørt ud på et sidespor, hvor din forretningsmodel ikke er tidssvarende, fordi virksomheden ligger i et forkert område uden vækstmuligheder, eller at du producerer uden efterspørgsel fra forbrugerne, hvor din virksomhed i sidste ende står overfor et Kodak-moment!

Med megatrends skal der kalkuleres med en vis usikkerhed, og der er ikke nødvendigvis tale om den endegyldige sandhed, da en megatrend kan påvirkes af mange forhold, herunder andre megatrends. De kan påvirkes og ligefrem ændres af usandsynlige, men dog mulige faktorer. Den slags hændelser kaldes wildcards eller megashocks. Udover at disse wildcards/megashocks nærmest er umulige at forudsige, er det også vanskeligt at vurdere den mulige effekt eller konsekvens, de vil medføre. Histo-

risk set findes flere hændelser, som kan henføres til kategorien wildcards/megashocks. To af de seneste megashocks er angrebet på World Trade Center den 11. september 2001 og Finanskrisen 2008. Begge megashocks har efterfølgende haft stor indflydelse på flere trends og megatrends. Blandt andet blev der efter den 11. september 2001 fokuseret ekstremt meget på sikkerhedspolitikken i de vestlige lande, hvilket især mærkedes i lufthavne rundt omkring i verden. Den ellers meget stærke megatrend Globalisering blev en kort årrække erstattet af en mere regional Globalisering.

Efter at de landbrugsrelaterede megatrends er fastlagt, skal de kritiske faktorer defineres. De kritiske faktorer er de faktorer, der påvirker og har størst betydning for den fremtidige udvikling af din virksomhed. Det kritiske i faktorerne er individuelt fra branche til branche, men for en svineproducent er kritiske faktorer som f.eks. den politiske debat om landbruget, struktur

og organisering, afsætning og værdiskabelse af stor betydning. Dertil kommer, at faktorer, for at kunne defineres som kritiske, skal kunne påvirkes i et eller andet omfang. Ligger de udenfor din mulighed for påvirkning, er der tale om megatrends, som faktisk pr. definition ikke kan påvirkes af dig som svineproducent.

Der er nu udarbejdet tre lige sandsynlige scenarier, hvor der er tre vinkler på de udvalgte megatrends og kritiske faktorer, der påvirker den enkelte svineproducent. Dermed har du 3 sandsynlige scenarier for fremtiden, som kan hjælpe dig med at beslutte, hvilken udviklingsvej det er oplagt at følge. Dernæst følger arbejdet med at sætte konkrete indsatsområder og handlinger på strategien. Det kan komme til at lyde som en gættekonkurrence at arbejde med scenarier, hvor enten scenarie A, B eller C er den konkrete fremtid. Men det er det ikke. Derimod er det et værktøj, der afgrænser udfaldsrummet, indenfor hvilket fremtiden vil være.

Du bliver dermed hjulpet til at tage strategisk stilling til, hvordan din fremtidige forretningsmodel og virksomhedsgrundlag skal tage sig ud.

De tre scenarier giver dig tre forskellige, men lige sandsynlige udviklingsveje. Opgaven for dig er at forholde dig til, hvilket scenarie der er mest sandsynligt og hvilket, der er mest ønskværdigt for dig og din bedrift i fremtiden. Herefter er det tid at opstille en strategi for hvert scenarie. De tre strategier sammenlignes, og næste skridt er at analysere sig frem til, hvad der er fælles for alle tre scenarier, og på hvilke områder et enkelt scenarie skiller sig ud.

På baggrund af dette arbejde skrives der et fokusscenarie, som kan bestå af et af scenarierne eller måske elementer fra alle tre scenarier. Det må med andre ord gerne bevæge sig i forhold til de oprindelige scenarier og være et kompromis eller en samskrivning af to eller alle tre scenarier.

Fokusscenariet skal forholde sig til de kritiske områder for bedriften og skal hvert år tages op til revision for at tage en status på, om verden har ændret sig i forhold til nogle af de kritiske faktorer. Hvis det er tilfældet, og fokusscenariet skal rettes til, kræver det, at der følges op med konkrete handlinger på bedriften. Fokusscenariet er dermed også virksomhedens strategi og vision.

Hvorfor arbejde med scenarier

Fordi du ved at arbejde med scenarier får en beslutningsplatform, hvor du kan afgøre virksomhedens fremtidige strategiske retning. Ved opstillingen af tre lige sandsynlige scenarier bliver du som landmand hjulpet til at sætte den strategiske retning, der passer dig og virksomheden bedst. Modsat kan scenarierne også have den indvirkning, at de får dig til at indse forandringsbehov i din fremtidige forretningsmodel. Med andre ord får du 3 sandsynlige udviklingsveje for din virksomhed, set ud fra de megatrends, der vil få størst betydning for landbruget.

TABEL 1: EKSEMPEL PÅ UDFYLDELSERARK TIL SCENARIEANALYSE.

MEGATRENDS	SCENARIER		
	A	B	C
Den demografiske udvikling			
Miljøregulering			
Kritiske faktorer			
Struktur og organisering			
Den politiske debat om landbruget			
Afsætning			
Værdiskabelse i landbruget			

TI ÅRS UDVIKLING

> KARSTEN MOOSGAARD PEDERSEN SEGES VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Status for de sidste ti års udvikling i de økonomiske og produktionstekniske resultater for heltidsbedrifter med svineproduktion er vist i tabel 1. Den øverste del viser regnskabsresultater for driftsøkonomien på alle heltidsbrug med svineproduktion, mens den nederste del viser de produktionstekniske nøgletal fra landsgennemsnit opdelt pr. produktionsgren.

Strukturudvikling

Der ses en generel tendens til, at strukturen går i retning af færre og større bedrifter, både målt på besætningsstørrelse og på dyrket areal. Tallene for de enkelte driftsgrene ses i de respektive afsnit.

Udviklingen i den sæsonkorrigerede, samlede svinebesætning i Danmark er vist i figur 1. Her ses det, at der har været en stigning i antallet af grise siden tredje kvartal 2013. Sobestanden har været uændret i perioden, hvorimod produktivitetstigningen kan henføres til et øget antal smågrise. Dermed stiger svinebestanden med udviklingen i produktivitet og ligger nu omkring 12,7 mio. grise.

Økonomisk udvikling

Der har været betydelige udsving i driftsresultatet for svineproducenter de seneste ti år. Krisen i 2007 til 2009 har sat dybe spor, mens der efterfølgende har været en periode med positive driftsresultater. Med resultatet for 2014 blev de positive takter brudt.

Fra 2009 og frem har finansieringsomkostningerne været stabile, og udsvingene i samme periode kommer primært fra ændringer i dækningsbidrag og stigende kapacitetsomkostninger.

Dækningsbidraget pr. dyreenhed har i perioden 2007 til 2012 været stigende, men er nu nede lidt under niveauet i 2011, jævnfør figur 2. Kapacitetsomkostningerne pr. dyreenhed har generelt været stigende over hele perioden med undtagelse af 2010 og 2011, hvor der har været et lille fald. Kapacitetsomkostningerne i 2014 ligger lidt over niveauet i 2010 og 2011.

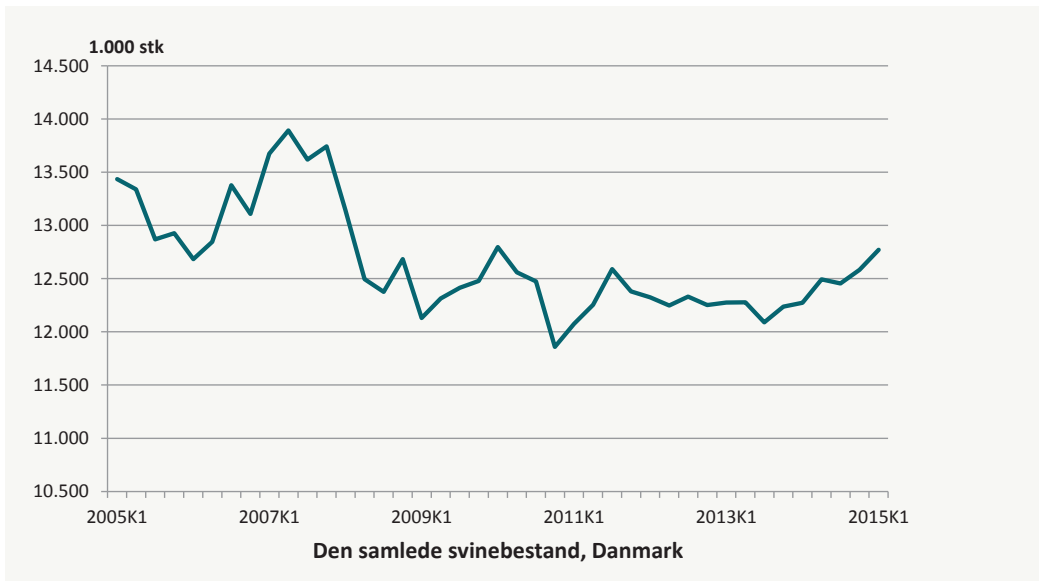

TABEL 1. TI ÅRS UDVIKLING I SVINEPRODUKTIONEN.

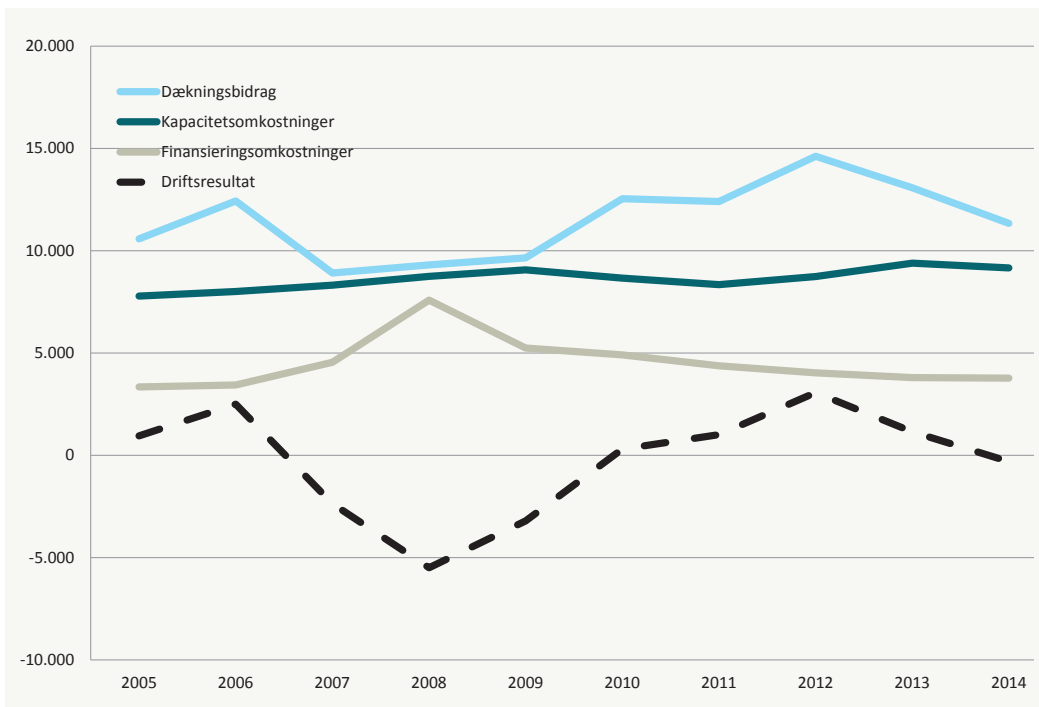
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹
Antal regnskaber	1.852	1.776	1.694	1.508	1.660	1.667	1.744	1.813	1.787	1.346
Antal bedrifter	4.401	4.176	4.210	3.447	3.154	3.529	3.404	2.855	2.741	2.673
Antal årsøer	223	255	241	267	300	311	309	348	353	347
Antal producerede slagtesvin	3.397	3.677	4.003	4.713	4.607	5.180	6.316	6.579	6.202	6.346
Landbrugsareal, ha i alt	115	125	136	148	151	150	172	167	172	178
heraf forpagtet	33	36	39	43	41	47	55	51	54	57
BELØB PR. BEDRIFT I 1.000 KR.										
REGNSKABSTAL INKL. MARK O.A.										
Bruttoudbytte	3.550	4.342	4.156	5.416	5.634	6.760	8.286	10.125	9.777	8.749
DÆKNINGSBIDRAG	1.766	2.321	1.711	2.053	2.211	3.122	3.490	4.426	3.861	3.376
KAPACITETSMKOSTNINGER	1.299	1.494	1.597	1.928	2.076	2.156	2.346	2.644	2.773	2.727
heraf lønomkostninger	293	347	361	450	504	533	555	656	706	717
heraf driftsmæssige afskrivninger	406	463	499	587	646	618	664	720	761	772
Afkøbet EU-støtte	250	281	305	335	331	332	371	367	388	382
Finansieringsomkostninger	558	641	873	1.673	1.201	1.222	1.230	1.221	1.121	1.123
DRIFTSRESULTAT	159	467	-454	-1.213	-735	76	285	928	338	-91
BELØB I KR. PR. PRODUKTIONSENHED										
BUSINESS CHECK										
DÆKNINGSBIDRAG PR. ÅRSSO	4.033	4.811	1.893	2.828	3.398	4.077	4.153	4.784	4.612	3.951
Producerede gris pr. årso	23,7	24,9	26,1	26,3	26,2	26,6	28,3	28,5	29,0	29,5
Pris pr. produceret gris	351	368	327	333	354	363	358	412	418	401
DÆKNINGSBIDRAG PR. PROD. SMÅGRIS	170	193	73	108	130	154	147	168	159	134
Pris pr. FE, so- og smågrisebælg ²	1,35	1,31	1,63	1,95	1,72	1,75	2,04	2,26	2,35	2,07
DÆKNINGSBIDRAG PR. PROD. SLAGTESVIN	138	149	97	86	83	135	132	130	99	91
Pris pr. kg, inkl. efterbetaling	9,38	9,83	9,15	9,83	9,41	9,93	10,79	11,99	12,07	11,03
Pris pr. FE, slagtesvinebælg ²	1,19	1,08	1,30	1,67	1,34	1,36	1,71	1,86	1,95	1,69

¹ | Regnskabstal 2013 er rettet til de endelige tal, mens regnskabstal 2014 er foreløbige tal.

² | FE tal er beregnet på baggrund af P-rapport-tal og regnskabstal.

Figur 1. Udviklingen i den sæsonkorrigerede samlede svinebestand, 1.000 stk.

Figur 2. Udviklingen i økonomi pr. dyreenhed fra 2005-2014, 1.000 kr.

RESULTATUDTRYK

RESULTATOPGØRELSE OG LIKVIDITETSMÅL

---

1. BRUTTOUDBYTTE

Indtægter fra landbruget samt besætnings- og beholdningsforskydninger minus indkøb af dyr. Bemærk, at både den reelle besætnings- og beholdningsforskydning samt den prismæssige forskydning indgår. Hvis besætningsværdierne pr. enhed er højere ultimo end primo, vil denne værdiforøgelse være en del af bruttoudbyttet. Hvis besætningsværdierne ultimo er lavere end primo, vil dette reducere bruttoudbyttet.

2. STYKOMKOSTNINGER

Omkostninger, der varierer i takt med produktionsomfanget. Det vil sige foder, udsæd, planteværn, gødning samt diverse omkostninger til husdyr og planter.

3. DÆKNINGSBIDRAG

Bruttoudbytte (1) minus stykomkostninger (2).

4. LØNOMKOSTNINGER

Omkostninger til at aflønne arbejdskraft omfatter ikke ejer aflønning.

5. ØVRIGE

KAPACITETSOMKOSTNINGER

Energi, maskinstation, vedligehold, ejendomsskat og forsikringer samt diverse omkostninger.

6. AFSKRIVNINGER MV.

Dækker afskrivninger på produktionsapparatet samt nedskrivninger på anlægsaktiver (ekskl. jord) samt tab/gevinst ved salg af aktiver.

7. RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT
Dækningsbidrag (3) minus lønomkostninger (4) minus øvrige kapacitetsomkostninger (5) minus afskrivninger mv. (6).

8. AFKOBLET EU-STØTTE

Den udbetalte støtte fra enkeltbetalingsordningen.

9. FINANSIERINGSOMKOSTNINGER, LANDBRUG

Landbrugets andel af renteindtægter og -udgifter, realiseret kursgevinst/-tab på gæld og værdipapirer, forpagtningsafgift samt forpagtningsindtægt.

10. DRIFTSRESULTAT

Resultat af primær drift (7) plus afkoblet EU-støtte (8) minus finansieringsomkostninger, landbrug (9).

11. LIKVIDITET EFTER REGULERING OG PRIVAT

Årets resultat* korrigeret for de ikke-likvide poster og ændring i de biologiske aktiver (besætning og beholdning)

*) Årets resultat medtager samtlige indtægter og omkostninger på ejendommen, både landbrugsrelaterede, ikke-landbrugsrelaterede samt private transaktioner.

12. NETTOINVESTERINGER

Investeringer minus afskrivninger mv. (6).

13. SAMLET LIKVIDITETS-OVERSKUD/-BEHOV

Likviditet efter regulering og privat (11) minus samlede investeringer

(både investeringer i landbrugs- og ikke-landbrugsrelaterede investeringer).

14. EJER AFLØNNING

Ejer aflønning er beregnet ud fra bedriftens størrelse, hvor anden indkomst fra ejer og ægtefælle er fratrukket.

BALANCE

---

15. SAMLEDE AKTIVER

Den samlede kapitalanbringelse på bedriften er fordelt på landbrugsaktiver, der er aktiver, som vedrører landbrugsdriften og øvrige aktiver, der er aktiver uden for landbruget, bl.a. beboelse samt bedriftens finansielle reserver (finansielle aktiver).

16. GÆLD

Fortæller, hvor stor en del af aktiverne, der er finansieret af bedriftens kreditorer, f.eks. leverandører, realkredit og bank.

17. HENSÆTTELSER

Hensatte forpligtelser (hensættelser) er forpligtelser, opstået som resultat af en tidligere begivenhed, og som er visse med hensyn til størrelse eller forfaldstidspunkt. Størrelsen af det hensatte beløb er beregnet/vurderet på den enkelte bedrift og vedrører primært latente skatter, der vil forfalde i forbindelse med afhændelse af bedriften.

18. EGENKAPITAL

Samlede aktiver (15) minus gæld (16) minus hensættelser (17). Andel af aktiverne, der tilhører landmanden.

NØGLETAL

---

19. AFKASTNINGSGRAD

$$\frac{\text{Resultat af primær drift (7) + Afkoblet EU-støtte (8) + Ejer aflønning (14) + Forpagtning, netto,}}{\text{Gennemsnitlige landbrugsaktiver}} \times 100$$

Afkastningsgraden viser afkastet på den investerede kapital. Den kan sammenholdes med lånerente på gælden og det forventede afkast ved at investere egenkapitalen i andre aktiver.

20. SOLIDITETSGRAD

$$\frac{\text{Egenkapital (18)}}{\text{Samlede aktiver (15)}}$$

Fortæller hvor stor en del af aktiverne, der er finansieret med egenkapital

21. SELVFINSIERINGSGRAD

$$\frac{\text{Likviditet efter regulering og privat (11)}}{\text{Investering i alt}} \times 100$$

Selvfinansieringsgraden fortæller, hvor stor en del af årets investeringer, der er finansieret med egne midler.

22. DÆKNINGSGRAD

$$\frac{\text{Dækningsbidrag (3)}}{\text{Bruttobytte (1)}} \times 100$$

Dækningsgraden fortæller, hvor god virksomheden er til at styre sine stykomkostninger. Jo højere dækningsgrad, desto bedre er virksomheden til at styre stykomkostningerne.

23. KAPACITETSGRAD

$$\frac{\text{Dækningsbidrag (3)}}{\text{Kapacitetsomkostninger (4+5+6) + Ejer aflønning (14)}}$$

Dette nøgletal viser, hvor mange gange dækningsbidraget kan dække kapacitetsomkostningerne.

24. OVERSKUDSGRAD

$$\frac{\text{Resultat af primær drift (7) + Afkoblet EU-støtte (8) + Ejer aflønning (14) + Forpagtning, netto,}}{\text{Bruttoudbytte (1)}} \times 100$$

Overskudsgraden viser bedriftens evne til at omdanne omsætning til overskud.

25. EGENKAPITALENS FORRETNING

$$\frac{\text{Driftsresultat (10) + anden virksomhed og private renter}}{\text{Gennemsnitlig egenkapital primo og ultimo}} \times 100$$

Egenkapitalens forrentning viser forrentningen af den investerede egenkapital. Afkastet skal sammenholdes med investering i andre brancher med samme risiko.

SEGES P/S

Agro Food Park 15
DK 8200 Aarhus N

Axeltorv 3
DK 1609 Kbh. V

W seges.dk

T +45 8740 5000

E info@seges.dk

T +45 3339 4500

E vsp-info@seges.dk